ЗВЯЗДА

Газета выдаецца са жніўня 1917 года

1 кастрычніка 1991 г. АЎТОРАК

№ 190 (21718)

Цана 20 кап.

АПОШНЯЯ ІНФАРМАЦЫЯ АД 18 ДА 18 СУТАК

СУСТРЭЧЫ — СВЯТОЧНЫЯ, РАБОТА — ЦЯЖКАЯ

Наш спецыяльны карэспандэнт Міхаіл МІХАЕВІЧ паведамляе з Алма-Аты

Сёння, 30 верасня, у сталіцу Казахстана Алма-Ату прыбылі дэлегацыі амаль усіх былых саюзных рэспублік. Прыбыла сюды і дэлегацыя Рэспублікі Беларусь, на чале са Старшынёй Савета Міністраў В. Кебічам. На аэрадроме яе сустракаў прэзідэнт Казахстана Н. Назарбаеў. З інтэрвалам у 2 мінуты прызямліліся самалёты з Кіева і Ерэвана. Дэлегацыю Беларусі разам з гаспадарамі сустракала гасцей.

У колах, блізкіх да афіцыйных структур Казахстана, выказваюць меркаванне, што перагаворы па новаму дагавору будуць вельмі цяжкімі і насычанымі непрадбачанымі сітуацыямі. Усіх хвалюе пазіцыя Украіны, якая амаль па кожнаму пункту дагавора мае сваю асабістую думку, устрымліваецца ад галасавання альбо выказваецца супраць. Не менш хвалюе і пазіцыя Расіі. Дарэчы, яе прэзідэнт, як тут неафіцыйна пацвердзілі, з-за хваробы не можа прыехаць у Казахстан. Чакаецца сёння вечарам прыбыццё Івана Сілаева. Але ўсіх цікавіць — з якім статусам ён сюды прыедзе — ці Старшыні Саўміна РСФСР, ці кіраўніка Камітэта па аператыўнаму кіраванню народнай гаспадаркай краіны. З вялікім нецярпеннем чакаецца і прыезд М. Гарбачова.

Карацей кажучы, провады ў палёт казахскага касманаўта, на якія афіцыйна запрошаны госці з усіх рэспублік — гэта толькі повад для сур'ёзнай работы па высвятленню далейшага лёсу нашай краіны.

Пры сустрэчы ў аэрапорце Назарбаеў, Кебіч і Фокін былі аднадушнымі ў тым сэнсе, што выйсці з крызісу можна толькі разам, але заявы пры цёплых сустрэчах — адна справа, а жыццё — другая. Яно і пакажа.

АРОНІЯ ЛЁСУ, АБО... СМАЧНА ЕСЦІ

КАЛІНКАВІЧЫ. (І. Юдчыц). Аронія, або чарнаплодная рабіна — новая культура ў лясным генафондзе беларускага Палесся. Параўнальна нядаўна закладзена і першая плантацыя яе ў Калінкавіцкім лягасе.

І вось ужо рабочыя лягаса збіраюць ураджай каштоўных лекавых ягад. Ягадыароніі вельмі смачныя, цэняцца як харчовы прадукт.

На Калінкавіцкі плодагародніннны камбінат адпраўлены першыя 2 тоны ягад новага ўраджаю, а ўсяго мяркуецца сабраць пладоўароніі каля пяці тон.

САДЫ ЗАМЕСТ ПАЛІГОНА

БРЭСТ. (А. Палонскі). Колькасць садовых участкаў, якія выдзяляюцца для жыхароў горада, будзе павялічана. Амаль 400 га зямель, якія раней займала ваеннае ведамства, перададзены гораду. Зразумела, землі ўскраін палігона асаблівай урадлівасцю не славяцца. Аднак несумненна і тое, што дачнікі будуць збіраць тут добрыя ўраджаі ягад, агародніны, садавіны.

ПРУЖАНСКІЯ ТЭЛЕФОНЫ

ПРУЖАНЫ. (Ю. Фёдарава). Тэлефонны апарат — даўняе вынаходніцтва, тэхналогія вытворчасці яго нескладаная. Аднак дэфіцыт тэлефонаў часам наводзіў на сумную думку: электроннай прамысловасці рэспублікі не пад сілу іх вытворчасць.

Першым, хто вырашыў арганізаваць вытворчасць тэлефонных апаратаў у рэспубліцы, стаў радыёзавод у Пружанах. У бліжэйшыя месяцы тут пачнецца іх масавы выпуск.

З РАДЫЁПАДПОЛЛЯ, З ГЕРМАНІІ

БРЭСТ. (А. Палонскі). Цікавы прыклад таго, як увесь свет хваляваўся за нас у час нядаўняга путчу.

Радыёаматары Брэста і Германіі пасябравалі не так даўно, і адбылося гэта дзякуючы агульнаму захапленню. А цяпер ужо ездзяць у госці адзін да аднаго.

І вось у адрас аднаго з брэсцкіх радыёаматараў прыйшла незвычайная бандэроль з Германіі, адпраўленая 21 жніўня. У бандэролі — магнітафонныя стужкі з запісамі перадач радыёстанцыі «Рэха Масквы». Яна вяла вяшчанне ў дні путчу на аматарскім дыяпазоне, перадаючы ў эфір праўду аб падзеях. Нямецкі радыёаматар просіць распаўсюдзіць гэтыя запісы. На шчасце, неабходнасць у гэтым адпала. Аднак гэта хвалюючы штрых да драматычнай гісторыі аб тым, як за нашу свабоду і дэмакратыю перажывалі ў іншых краінах.

ХЛЕБ СУПРАЦЬ РАДЫЯЦЫІ

СВЕТЛАГОРСК. На мясцовым хлебазаводзе пачалі выпякаць батоны «Здароўе». Вырабляюцца яны з мукі пшанічнай вышэйшага гатунку, цукру, маргарыну з дабаўленнем караціну (правітамін А) у масле. Батон прызначаны для масавага ўжывання ў рэгіёнах з павышанай радыяцыяй, дзе ён карыстаецца вялікім попытам.

Старасць не ў радасць

Сёння па рашэнню ААН грамадскасць усяго свету адзначае Дзень пажылога чалавека. Адзначаецца гэты дзень і ў нашай краіне. З экранаў тэлевізараў прадстаўнікі службаў сацыяльнага забеспячэння, аховы здароўя, Фонду міласэрнасці і іншых паведамляюць нам пра тое, колькі сродкаў выдаткоўвае краіна на клопаты пра старых людзей: на іх пенсіённае забеспячэнне, на лекі, на бясплатныя абеды.

Раней і наша газета абавязкова напісала б пра ўсё гэта, узялі б інтэрв'ю ў прадстаўнікоў адпаведных службаў, зрабілі б прыгожыя здымкі з лепшых пансіянатаў для састарэлых і г. д. А сёння, шчыра прызнаюся, рука не падымаецца пісаць пра клопаты аб старых людзях. Праўда, у матэрыяльным плане ў апошні час зроблена нямала — значна павялічаны пенсіі па старасці. Але... Яшчэ больш значна выраслі цэны на прадукты і тавары, у тым ліку і штодзённага попыту.

А матэрыяльная дапамога адзінокім старым з Фонду міласэрнасці, з дабрачынных вечароў, аўкцыёнаў? І тут мы называем унушальныя лічбы: тысячы, мільёны рублёў. А чаго вартыя тыя тысячы і мільёны, падзеленыя на тысячы і мільёны старых адзінокіх людзей — рублі ды капейкі.

Мы хвалімся арганізацыяй бясплатнага харчавання для маламаёмных старых. І зусім не задумваемся, як сціскаецца сэрца старога чалавека ад такіх дабрачынных падачак. А да такой жа сталовай неяк і дабрацца трэба — у аўтобусе, тралейбусе, трамваі. Месца старому чалавеку тут уступіць не спяшаюцца, наадварот, яшчэ ўпікнуць: маўляў, чаму дома не сядзіцца. Перашкаджае, бачыце, стары чалавек хуткаму тэмпу жыцця.

Не адкрыю сакрэту: вельмі неахвотна бяруць у стацыянар на лячэнне састарэлага. Псуе ён медыцыне статыстычныя паказчыкі, а потым яшчэ сваякі не хочуць забіраць з бальніцы дадому...

Можна шмат расказваць пра гаротнае жыццё старых людзей. Так ужо выйшла: перад усімі вінаватымі аказаліся яны за тое, што жывуць. Перад дзяржавай — што прыйшла яна да поўнага развалу. Перад дзецьмі — што не сабралі за доўгае жыццё багацця.

Без віны вінаватымі аказаліся тыя, каму сёння 60, 70, 80 і больш гадоў. Паверце, не сядзелі яны склаўшы рукі ў чаканні светлай будучыні. У жорсткай бітве абаранялі Айчыну ад фашысцкай навалы, а потым адраджалі разбураную вайной гаспадарку, узнімалі гарады з руін, лячылі пакалечаную зямлю. І адначасова кахалі, гадавалі дзяцей, унукаў. Цяжкі, вельмі цяжкі лёс у гэтага пакалення. Але рэдка скардзяцца старыя людзі, толькі моўчкі выціраюць слязу — не ад болю і голаду, а ад чалавечай няўдзячнасці.

Ёсць, праўда, невялікія астраўкі міласэрнасці ў бушуючым моры абыякавасці, жорсткасці, а часам проста хамства. Мы расказваем на старонках газеты пра цудоўных сясцёр міласэрнасці, што ідуць да старых і дзеляць з імі іх душэўны боль. Толькі ж вельмі мала сёння такіх прыкладаў, а хацелася б...

Хацелася б, каб не ехала бабуля ў аўтобусе ў бясплатную сталоўку, а каб падзяліліся з ёю непрыкметна талерачкай супу суседзі па дому. І яшчэ. Каб шанавалі старых людзей, аказвалі ім дапамогу не толькі ў Дзень, які вызначаны ААН.

В. ПІЛЕЦКАЯ.

Ураджай-91

Заканчваецца ўборка бульбы на палетках калгаса «Дружба» Ушацкага раёна. Сёлета значную дапамогу ў гэтай важнай справе аказалі гаспадарцы навучэнцы Полацкага швейнага вучылішча № 2. Ды і калгасныя механізатары Мікалай Казачонак, Уладзімір Бука і іншыя працоўныя добрасумленна, старанна робяць сваю справу.

НА ЗДЫМКАХ: старшыня калгаса Уладзімір КРЫВАПУШЧАНКА гутарыць з механізатарамі Уладзімірам ЛЕЛЕМ і Уладзімірам УРБАНАМ; на сартавальным пункце; у навучэнцаў — добры настрой.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

ВЫСТУПЛЕННЕ

МІНІСТРА ЗАМЕЖНЫХ СПРАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ НА 46-Й СЕСІІ ГЕНЕРАЛЬНАЙ АСАМБЛЕІ ААН

ААН, 27. (ТАСС). Кіраўнік дэлегацыі Рэспублікі Беларусь на 46-й сесіі Генеральнай Асамблеі ААН, міністр замежных спраў Пётр Краўчанка выступіў у чацвер у агульнапалітычнай дыскусіі. Ён, у прыватнасці, сказаў:

Для разумення гістарычных лёсаў беларускага народа не абысціся без рэтраспекцыі, якая выхапіла б, высветліла б з цемры стагоддзяў, з палітага крывёю мінулага этапы нашага руху да свабоды, слаўныя і разам з тым трагічныя старонкі нацыянальнай гісторыі, дапамагла лепш зразумець і паспрабаваць убачыць нашу будучыню. Сёння мы з гордасцю адзначаем, што традыцыі беларускай дзяржаўнасці маюць шматвяковую гісторыю. Яна ўвасаблялася ў розных формах дзяржаўнай будовы і дасягнула найвышэйшага росквіту ў сярэднія стагоддзі.

Разам з тым, мы пагрэшылі б супраць ісціны, прадставіўшы гісторыю нашага этнасу як бязвоблачную чараду дасягненняў і поспехаў. Бадай, усё было наадварот. Цяжка знайсці ў Еўропе такі народ, які гэтак жа многа пакутаваў і гараваў, які гэтак жа часта падвяргаўся спусташальным набегам, нашэсцям і агрэсіям. За апошнія 800 гадоў мы, паводле далёка не самых дакладных падлікаў, страцілі ў пажарах войнаў не менш як 12 мільёнаў чалавек. Лёс распарадзіўся так, што наша геапалітычнае становішча — па сутнасці перакрыжаванне паміж Цэнтральнай і Усходняй Еўропай — трагічна адбівалася на лёсах беларусаў, з няўмольнай паслядоўнасцю кідаючы іх з малохаадной вайны ў другую. **«Паміж молатам і кавадлам»** — паміж двума моцнымі суседзямі, іменна так у гранічна абагульненай форме выказаў бы я сутнасць, квінтэсенцыю нашай многанацыянальнай гісторыі. Так было ў канцы XVIII стагоддзя, калі ў вядомых гістарычных умовах беларускія землі ўвайшлі ў састаў Расіі. Так было і ў 1918 годзе ў Брэсце, калі тэрыторыю Беларусі краілі, як хацелі, «забыўшы» спытацца ў народа, чаго ж хоча ён. Так было і ў 1921 годзе, калі падпісваўся трагічны для нас Рыжскі дагавор, які разарваў на дзве часткі амаль на 20 гадоў змучаную войнамі, сыходзячую крывёю Беларусь. Так было і ў студзені 1945 года ў Ялце, дзе бязлітасная рука Сталіна, цяжка апусціўшыся на карту, маніпулiравала лёсам соцень тысяч беларусаў. Мы не хочам больш быць цэнем сваіх суседзяў, не хочам быць разменнай манетай у вялікай еўрапейскай гульні.

Цяпер мая радзіма перажывае новы этап станаўлення і далейшага развіцця дзяржаўнасці. 25 жніўня г. г. рашэннем вышэйшага заканадаўчага органа Рэспублікі быў нададзены канстытуцыйны статус Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце. Наш Вярхоўны Савет заявіў таксама аб палітычнай і эканамічнай незалежнасці Рэспублікі, а 19 верасня г. г. прыняў рашэнні аб перайменаванні дзяржавы — цяпер яна называецца Рэспубліка Беларусь, а таксама аб увядзенні новай дзяржаўнай сімволікі — бела-чырвона-белага сцяга і герба «Пагоня», за якімі стаіць многавяковая гісторыя.

Ужо зроблены першыя крокі на шляху развіцця суверэнітэту, якія праявіліся ў завяршэнні або пачатку перагаворных працэсаў з сумежнымі дзяржавамі — Расіяй, Украінай, Польшчай і Літвой, у імкненні будаваць двухбаковыя адносіны з суседнімі і з іншымі дзяржавамі на раўнапраўнай аснове.

Рэспубліка Беларусь разлічвае на падтрымку сваіх пачынанняў з боку сусветнага супольніцтва, спадзяецца на ўстанаўленне паўнацэнных міждзяржаўных адносін, развіццё ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва ва ўсіх сферах з зацікаўленымі дзяржавамі.

У гэтыя дні многія задаюць нам пытанне аб тым, чым будзе кіравацца Беларусь у сваёй знешняй палітыцы. Адказваючы на яго з гэтай высокай трыбуны, скажу: Жыццёвыя інтарэсы беларускай нацыі — вось краевугольны камень нашага курсу ў міжнародных справах, узважанасць і рэалізм — складаемыя гэтага курсу.

У сілу гэтага знешнепалітычныя прынцыпы і прыярытэты Рэспублікі Беларусь могуць быць зведзены да наступных асноўных палажэнняў.

Першае. **Дасягненне рэальнай незалежнасці і суверэнітэту нашай дзяржавы.**

Нам трэба будзе стварыць спрыяльныя ўнутрыпалітычныя і знешнепалітычныя ўмовы, якія прывялі б да «паласы» дыпламатычных прызнанняў.

Разам з тым, мы ўсведамляем тое, што суверэнітэт — не столькі абвешчаная, дэклараваная, колькі зацверджаная і прызнаная якасць. Для Беларусі суверэнітэт не толькі мэта, але і няпросты і цярністы шлях, гістарычная дыстанцыя якога вялікая. Нельга ні ў якім разе запавольваць гэтыя працэсы — у такім разе мы проста апынімся на абочыне агульнаеўрапейскага развіцця. Але нельга і паскараць іх, бо гэта можа прывесці да небяспечнага адрыву ад рэальнасці. Беларускі шлях да сапраўднага суверэнітэту, як мы спадзяёмся, будзе паслядоўным, спакойным, цывілізаваным шляхам, адпавядаючым непарушным традыцыям нашай талерантнасці, павагі да народаў, што жывуць на тэрыторыі рэспублікі, будзе ўлічваць няўхільны рост нацыянальнай самасвядомасці нашага народа.

Для нас суверэнітэт і незалежнасць, выпакутаваныя многавяковай трагічнай гісторыяй, — гэта пажаданы ідэал і надзея на выжыванне ў экстрэмальнай чарнобыльскай сітуацыі, у якой мы аказаліся цяпер.

Другое. **Узаемадзеянне ў стварэнні адзінай эканамічнай прасторы, новага Саюза суверэнных дзяржаў.**

Мы за захаванне, развіццё і наданне новай якасці традыцыйна існуючым эканамічным сувязям і на гэтай аснове — за ўдзел у працэсе стварэння Садружнасці суверэнных дзяржаў, якая прыходзіць на змену СССР. Стаўка на рэалізм, якую зрабіла Беларусь, падказвае, што разбурэнне таго, што склалася за дзесяцігоддзі, увядзенне тарыфных бар'ераў прывялі б да рэзкага зніжэння жыццёвага ўзроўню, сталі б уронам не толькі для беларускага народа. Паводле наяўных даных, гэта азначала б для суверэнных рэспублік страты ў дзесяткі і сотні мільярдаў рублёў. Таму Рэспубліка Беларусь выступае за адзіную эканамічную, энергетычную і транспартную прастору на тэрыторыі ранейшага СССР, якая функцыяніравала б на прынцыпах сучаснага рэгулюемага рынку.

Такога ж падыходу мы прытрымліваемся не толькі ў адносінах да ўзаемадзейнічання ў межах ранейшага Саюза, але і на глабальным узроўні.

Трэцяе. **Мабілізацыя міжнароднай падтрымкі ў вырашэнні чарнобыльскай праблемы.**

Гэта праблема мае для нас лёсаноснае значэнне, бо Чарнобыль — вельмі цяжкая па сваіх выніках катастрофа XX веку, стала нашай нацыянальнай бядой на стагоддзі.

Вось чаму чарнобыльская праблематыка — адзін з галоўных прыярытэтаў нашай знешняй палітыкі. Па-сутнасці, Чарнобыль аказаўся каталізатарам руху да суверэнітэту. Наш народ заўсёды ў ліку першых прыходзіў на дапамогу і выручку іншым. Але ў самы цяжкі час чарнобыльскіх выпрабаванняў, якія выпалі на яго долю, у нас з'явілася пачуццё, што мы засталіся ў рамках краіны, раздзіраемай многімі супярэчнасцямі, сам-насам са сваёй нацыянальнай бядой.

Калі быць шчырым, то трэба прызнаць, што сацыяльна-эканамічная сістэма ў нашай краіне не аказалася не гатовай адэкватна адрэагаваць на буйнейшую ядзерную аварыю стагоддзя, на гэты трагічны выклік гісторыі. Мяркуйце: за 6 гадоў, якія мінулі пасля аварыі, Беларусь атрымала з саюзнага фонду на мэты аховы здароўя рэспублікі ўсяго 5 млн. інвалютных рублёў пры яе штогадовай патрэбнасці 75 мільёнаў. У той жа час, Мінатамэнерга СССР — галоўны віноўнік трагедыі — у 1990 годзе атрымаў ад сваіх экспартных паставак 650 млн. долараў.

Усё гэта вымушае нас пераглядзець ранейшыя ацэнкі і падыходы, паставіць у аснову асноў праблему міжнароднага супрацоўніцтва.

Аднак размова тут не аб дапамозе ў тым вузкім, традыцыйным, я сказаў бы, спрошчаным разуменні слова, як гэта было раней (прадуктамі харчавання, адзеннем і г. д.). Беларусі, Украіне і Расіі сёння патрэбны ўнікальнае абсталяванне, дзіцячыя анкалагічныя тамографы, перасовачныя дыягнастычныя ўстаноўкі, самыя сучасныя анкалагічныя прэпараты і самыя новыя методыкі лячэння многіх хвароб, якія ёсць у дзесятках краін.

Развіццё падзей паказала, што практычнае ажыццяўленне праграмы супрацоўніцтва пад эгідай ААН ідзе няпроста, натыкаецца на цяжкасці.

У гэтых умовах мы глыбока ўдзячныя краінам, якія заявілі аб сваім фінансавым удзеле ў міжнародных праграмах па змякчэнню вынікаў чарнобыльскай катастрофы ў ходзе праведзенай 20 верасня канферэнцыі па аб'яўленню ўзносаў на гэту дзейнасць.

Чацвёртае. **Ператварэнне Беларусі ў бяз'ядзерную зону і цэнтральную дзяржаву.**

Хачу падкрэсліць, што рэалізацыя гэтага прыярытэту прадыктавана карэннымі інтарэсамі нашага народа, асабліва ў постчарнобыльскую эпоху. У ходзе набліжэння да гэтай мэты, абвешчанай у Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце Беларусі, мы з гэтай высокай трыбуны ў кастрычніку 1990 года выступілі з ініцыятывай стварэння бяз'ядзернага пояса — ад Балтыйскага да Чорнага мора — у саставе Беларусі, трох дзяржаў Прыбалтыкі і Украіны.

Робячы наступны крок наперад, мы прапануем сёння правесці прадметныя кансультацыі з усімі зацікаўленымі бакамі аб неабходных мерах па рэальнаму стварэнню такой зоны, а таксама аб працэдурах, метадах і кроках па яе афармленню, уключаючы міжнародна-прававое.

Праўда заключаецца ў тым, што беларускі народ стаміўся быць заложнікам чыіхсьці ваенных рашэнняў. Лёс ядзернага патэнцыялу на тэрыторыі Беларусі — яго выкарыстанне, дыслакацыя або перадыслакацыя, кантроль над ім — могуць і павінны вырашацца толькі з прамым удзелам Беларусі, а не за яе спінай. Гэта адносіцца і да любых іншых складаемых ваеннага патэнцыялу на нашай тэрыторыі.

Разумеючы ўсю складанасць і далікатнасць узнімаемай ваенна-палітычнай праблематыкі, залежнасць яе вырашэння ад агульнаеўрапейскіх рэалій і пазіцый іншых краін, Беларусь лічыць неабходным мець адпаведныя каналы для правядзення ў гэтых мэтах патрабуемай міжнароднай работы. Іменна гэтыя меркаванні прымусілі нас у пачатку бягучага года звярнуцца да Канферэнцыі па раззбраенню, якая працуе на пастаяннай аснове ў Жэневе, з просьбай аб членстве.

Пятае. **Уключэнне Беларусі ў агульнаеўрапейскі працэс.**

Цяпер мы падвяргаем новаму аналізу і праблему ўцягвання Беларусі ў хельсінкскі працэс. Калі Беларусь, тым больш у яе цяжкім постчарнобыльскім становішчы, становіцца месцам дыслакацыі значнай часткі войск і ўзбраенняў, якія выводзяцца з Цэнтральнай і Усходняй Еўропы, ці не павінны мы мець слова ў ваенных рашэннях, што прымаюцца ў ходзе гэтага працэсу? Калі правы чалавека і практыка іх ажыццяўлення на нашай тэрыторыі вызначаюцца з гэтага часу законамі Беларусі, а не іншымі актамі, ці не павінны мы ўдзельнічаць у фарміраванні зместу гуманітарнай карзіны Хельсінкі? Калі эканамічныя рэаліі існавання многамільённага народа, уключаючы рэгуляванне знешняга гандлю, вызначаюцца цяпер рашэннямі, прымаемымі ў Мінску, то ці не павінна сталіца Беларусі напрамую ўдзельнічаць у фарміраванні агульнай эканамічнай прасторы ў Еўропе?

Мы не бачым сур'ёзных перашкод для таго, каб удзельнікі хельсінкскага працэсу прызналі новыя рэаліі і зыходзілі з раўнапраўнага ўдзелу Беларусі ў іх важных намаганнях, якія ў многім вызначаюць будучыню кантынента. Падыходзячым момантам для гэтага магла б стаць сустрэча на ўзроўні міністраў замежных спраў краін — членаў ОБСЕ, намечаная на студзень 1992 года ў Празе.

Шостае. **Стварэнне ўмоў для фарміравання рыначных структур у Беларусі, яе эканамічнага ўздыму.**

Мы разглядаем няроўныя ўзроўні эканамічнага развіцця як асноўны дэстабілізуючы фактар у Еўропе, а таксама на глабальным узроўні. Сёння гэта нясе ў сабе патэнцыі новых катаклізмаў.

Той водападзел, які мы раней называлі ідэалагічным процістаяннем, аказаўся цалкам пераадольным. Але на змену яму прыйшлі новыя супярэчнасці, якія вынікаюць з далёка не аднолькавых узроўняў эканамічнага развіцця, няроўных умоў старту і «ўрастання» ў рынак.

Шляхі выхаду з многіх бед, якія падсцерагаюць народы, што набываюць доўгачаканую свабоду, трэба шукаць у рыначнай будове эканомікі. Беларусь свядома ідзе на яго фарміраванне, ажыццявіўшы ў апошні час цэлы рад кардынальных пераўтварэнняў. Асноўную ўвагу мы ўдзяляем цяпер стварэнню прававой, сацыяльна-эканамічнай інфраструктуры рынку. Прыняты або ў бліжэйшы час стануць рэальнасцю дзесяткі законаў, якія закладваюць базу прадпрымальніцкай дзейнасці.

(Заканчэнне на 3-й стар.).

ЗАКОН РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Аб унясенні змянення ў артыкул 14 Закона Рэспублікі Беларусь «Аб асноўных прынцыпах народаўладдзя ў Рэспубліцы Беларусь»

Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

Частку другую артыкула 14 Закона Рэспублікі Беларусь «Аб асноўных прынцыпах народаўладдзя ў Рэспубліцы Беларусь» выкласці ў наступнай рэдакцыі:

«Перадыслакацыя ў межах Рэспублікі Беларусь, увод і вывад з тэрыторыі Рэспублікі Беларусь часцей і злучэнняў Узброеных Сіл Саюза ССР, пагранічных, чыгуначных і будаўнічых войск, іншых воінскіх фарміраванняў, размешчаных на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, а таксама парадак уводу і вываду ўзбраення, ваеннай тэхнікі, вываз матэрыяльна-тэхнічных сродкаў, якія належаць ім, і іншай ваеннай маёмасці, а таксама іх транзітныя перавозкі па тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, ажыццяўляюцца ў адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь».

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. ШУШКЕВІЧ.

20 верасня 1991 г.
г. Мінск.

ПАСТАНОВА

Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь

Аб мытнай службе Рэспублікі Беларусь

У мэтах забеспячэння палітычнай і эканамічнай самастойнасці Рэспублікі Беларусь, удасканалення знешнеэканамічнай дзейнасці і мытнай справы ў рэспубліцы Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

1. Пераўтварыць Беларускае ўпраўленне дзяржаўнага мытнага кантролю СССР у Дзяржаўны мытны камітэт Рэспублікі Беларусь, падпарадкаваўшы яму мытныя органы СССР, размешчаныя на тэрыторыі рэспублікі.

2. Забараніць перамяшчэнне за межы рэспублікі маёмасці мытных органаў у мэтах, не звязаных з выкананнем імі службовых абавязкаў, а таксама маёмасці, якая падлягае абарачэнню ў даход дзяржавы, да вызначэння Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь парадку яе выкарыстання.

3. Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь:

— унесці на разгляд чарговай сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь прапановы па канцэпцыі мытнай палітыкі Рэспублікі Беларусь і кандыдатуры на пасаду старшыні Дзяржаўнага мытнага камітэта Рэспублікі Беларусь;

— распрацаваць часовае палажэнне аб Дзяржаўным мытным камітэце Рэспублікі Беларусь;

— да 1 снежня 1991 года падрыхтаваць і ўнесці ў Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь праекты Закона аб мытні, іншых заканадаўчых актаў, якія рэгулююць мытную справу ў рэспубліцы. Узгадніць з адпаведнымі органамі Саюза ССР, іншых рэспублік пытанне аб пераразмеркаванні мытных паступленняў.

4. Да прыняцця Закона аб мытні і іншых заканадаўчых актаў Рэспублікі Беларусь, якія рэгулююць мытную справу, на тэрыторыі рэспублікі дзейнічаюць заканадаўчыя акты Саюза ССР, калі яны не супярэчаць заканадаўству Рэспублікі Беларусь.

5. Да ўтварэння адпаведных структур Дзяржаўнага мытнага камітэта Рэспублікі Беларусь прасіць прадстаўляць інтарэсы Рэспублікі Беларусь па мытных пытаннях з замежнымі краінамі і міжнароднымі арганізацыямі Мытны камітэт СССР.

6. Гэту пастанову ўвесці ў дзеянне з моманту прыняцця.

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. ШУШКЕВІЧ.

20 верасня 1991 г.
г. Мінск.

Гарвыканкому — «двойка»

Нядаўна Прэзідыум Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь разгледзеў работу Бабруйскага гарвыканкома па ўзмацненню эканамічнага ўзаемадзеяння з прадпрыемствамі і арганізацыямі горада ў новых умовах гаспадарання.

Адразу скажам, што гэта работа, гаворачы мовай школьніка, атрымала «двойку». І гэта нягледзячы на тое, што сесіяй гарсавета з улікам патрабаванняў праграмы пераходу рэспублікі да рыначнай эканомікі былі распрацаваны і адобраны асноўныя напрамкі ўваходжання горада ў рыначныя адносіны. У прыватнасці, створаны савет дырэктараў прадпрыемстваў і арганізацый. Па яго ініцыятыве працоўнымі калектывамі было выдзелена звыш 2 мільёнаў інвалютных рублёў для медыцынскіх устаноў горада на закупку абсталявання і медыкаментаў, каля 15 млн. рублёў — на рэканструкцыю камбіната панельнага домабудавання...

Дык чаму ж работа гарвыканкома так нізка ацэнена? Адказ, як аказалася, атрымаць нескладана. Уся справа ў тым, што распрацоўваць мерапрыемствы мы ўмеем, а выконваць... як атрымаецца. Асноўныя напрамкі пераходу горада да рыначнай эканомікі гарвыканкомам былі адобраны, а вось з адпрацоўкай сістэмы і механізма дагаворных і фінансавых узаемаадносін з прадпрыемствамі і арганізацыямі па развіццю гарадской гаспадаркі атрымалася затрымка. Няма ў Бабруйску і канкрэтнай праграмы рэгіянальнага самазабеспячэння і самакіравання, дзелавога і ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва паміж горадам і прылеглымі сельскімі раёнамі, паміж гарадскімі прадпрыемствамі і гаспадаркамі раёнаў...

Прадпрыемствамі недапастаўлена спажыўцам прадукцыі на 135,6 мільёна рублёў, а аб'ёмы рэалізацыі платных паслуг насельніцтву зменшаны 45 прадпрыемствамі і арганізацыямі. У параўнанні з аналагічным перыядам мінулага года на 4,3 працэнта скараціўся аб'ём прамысловай вытворчасці, на 43 менш уведзена жылля.

Нічым не змог апраўдаць гэтыя недахопы старшыня Бабруйскага гарвыканкома В. Алімбочкаў. На жаль, у яго выступленні не прагучала канструктыўных прапаноў па выпраўленню становішча спраў у гарадской гаспадарцы.

А. ЗАЙКОЎСКІ.

ЧАС ПАДПІСАННЯ Ў ДРУК: ПА ГРАФІКУ 21.05, НУМАР ПАДПІСАНЫ У 21.05.

КАМУ НЕ ПАТРЭБНА ЧЫСТАЕ ПАВЕТРА?

ЧЫМ АБАРОЧВАЮЦЦА ВЫДАТКІ «СТРАУСАВАЙ ПСІХАЛОГІІ»

Не трэба валодаць звышнатуральнай назіральнасцю, каб заўважыць: паветра, якім мы дыхаем, ужо не тое, што раней. Вада таксама — у звычайнай пітной вадзе з-пад крана чаго толькі не знойдзеш! І ў агародніне, што расце ў глебе, па якой ходзім, — ледзьве не ўся табліца элементаў Мендзялеева, уключаючы, як гэта ні сумна, і цяжкія металы. Не трэба быць надзвычай кемлівым, каб здагадацца: усё гэта на нашай жа спадчыне, шматразова на ўсіх жанрах апетай працоўнай дзейнасці. Дык, можа, нешта не тое рабілі, не па-людску? Можа, дарэмна найперш «эканомілі» паўсюдна на вышчыльных збудаваннях і звозілі ў кар'еры ды лясы высокатаксічныя прамысловыя адходы, у той час як увесь цывілізаваны свет не шкадаваў сродкаў на стварэнне спецыялізаваных комплексаў па іх перапрацоўцы? Больш як паўтара мільёна тон розных адходаў прамысловасці штогод асядае штогод на зямлі Беларусі.

Здаецца, наша кіраўніцтва нарэшце зразумела гэта і прынята пастанова Савета Міністраў БССР № 292 ад 26 ліпеня 1991 года на фірму «Белдругрэсурсы» Дзяржснаба БССР ускладзены абавязкі адзінага заказчыка па стварэнню міжрэгіянальных комплексаў па ўтылізацыі таксічных адходаў прамысловасці.

На пытанні карэспандэнта «Звязды» адказвае генеральны дырэктар фірмы В. ХАДЫКА.

— Валерый Анатольевіч, што такое падобныя комплексы, ці ёсць ім аналагі ў свеце?

— У Савецкім Саюзе такіх комплексаў пакуль што няма — хіба што нейкія асобныя элементы. Прыкладам таму ў гэтай галіне стала перапрацоўка — ліс вымушае. Тут і развіццё прамысловасці, і чарнобыльская катастрофа, якая бязмежна ўскладніла экалагічную абстаноўку.

Комплекс па перапрацоўцы і ўтылізацыі таксічных адходаў прамысловасці — гэта высокамеханізаванае шматпрофільнае вытворчасць. На плошчы ў 20 гектараў размесціцца больш як 30 аб'ектаў па перапрацоўцы гальванічных шламаў, адпрацаваных мінеральных і масляных адходаў, ртутных лямпаў і прылад, вытворчасць будзе ўвесь спектр, у тым ліку і звышвысокатаксічныя адходы. Будзе складзірацца ў надзейных сховішчах, астатняе зноў пойдзе ў справу. Так што, апроч вырашэння экалагічных задач, комплексы будуць і моцнай сыравіннай крыніцай. А ў нашай рэспубліцы з яе ціпламі запасамі гэта пытанне не апошняе.

Работу над праектам (яна пачалася пасля прыняцця пастановы Саўміна БССР № 224 ад 26 верасня 1990 года, якая датычыла арганізацыі перапрацоўкі і паўторнага выкарыстання адходаў) вядуць ужо 15 саюзных і рэспубліканскіх навукова-даследчых інстытутаў, такіх, як «Белпрампраект», «Гіпраніколь», «Ленгіпрахім» і іншыя. Кансультуюць заменныя фірмы — прызнаныя аўтарытэты ў гэтай галіне.

— Колькі такіх комплексаў будзе пабудавана, дзе?

— Мы лічым, што іх патрабуецца шэсць — па адной на вобласць. Зараз вядуцца пошукі месц іх размяшчэння, разлічваюцца аптымальныя варыянты. Хацелася б іх ставіць далей ад асноўных крыніц таксічных адходаў, але і не пабліжэй буйных населеных пунктаў, каб мелісь добрыя камунікацыі, каб месца задавальняла геалагічным патрабаванням. Нямала таких пытанняў.

— Абавязкова будаваць шэсць комплексаў? Можа, хапіла б, скажам, і двух на ўсю рэспубліку?

— Такі варыянт мы таксама разглядалі, але адмовіліся. Экалагічныя выгады будзе прывозіць большы адходаў, ці яшчэ і будзе ўзнікаць пытанне транспарціроўкі. Пры нацыянальным камплексе ўзнікае пытанне транспарта. І пытанне транспарціроўкі адходаў на адну ці на дзве сотні кіламетраў не такое простае. Камплексы будуць будавацца ў Гомельскай і Магілёўскай абласцях ужо ў наступным годзе. Але ці разлічаны гэта, няхай улічваючы момант забруджвання гэтых абласцей радыенуклідамі?

— А чаму не пабудаваць комплекс дзе-небудзь за заражанай тэрыторыяй, якая сотні гадоў будзе непрыдатнай для выкарыстання?

— Забаронена, і вельмі слушна. Там жа людзі працаваць павінны, каля 200 чалавек, да таго ж транспарт будзе далёка прывозіць радыеактыўны бруд. Гэта не выйсце.

— Бачыце, некаторыя абласныя кіраўнікі выказваюцца згоду, а ж абсягі, а раённыя, пасялковыя?

— Сёння лёгка зарабляць палітычны капітал на экалагічных праблемах, і гэта зразумела — людзі не хочуць жыць побач з шкоднымі прадпрыемствамі. Але трэба разумець таксама, што гэта зусім не той выпадак, калі пратэсты прынясуць карысць. Хіба тое, што паўсюдна рабіцца з прамысловымі адходамі, — лепей?

Нелзе з дзесятак гадоў назад усе прадпрыемствы дырэктывы абавязаны ўкараняць безадходныя тэхналогіі. Гэта трэба было зразумець так, што адходаў больш не павінна быць. І пачалі закопваць адходы, вывозіць, сыпаць, хаваць, перад пыталіся мы ўвесь час — дзе? — кажуць, не маю. Дзесятак і нават болей акціўна вывозілі ў лясы, звалкі, карьеры. Вось вынікі сяго. Не вартта і пытаць — якія маштабы гэтай катастрофы. Праблема поўнае трамо... Можна чым нам аднамічна на вырашэнне такой праблемы, бо ўжо ў нас кабінет у зоне прасочкі. Так, ці не на плашчы перачыстак — на шых заводах не ведаюць, куды падзець. У выніку — нават на гарадскіх і прыгараднейшых зямлях. Вось і ўсё. Даўно час лепш дзе-небудзь у лесе, на прыгарадзе, або проста непадалёк за гарадзью сельсаветаў? І пачвацца ўсё спачатку. Толькі час ідзе, і кожная страчаная хвіліна — не на нашу карысць. Мне тым, хто пратэстуе, хочацца сказаць: навошта нам гэта, вось каб хвабасны дыханне?

— Людзі перш баяцца. За гады адміністрацыйнага кіравання у прывучыўшы чакаць ад улад толькі шкоды, асабліва, калі гэта датычыць будаўніцтва прамысловых аб'ектаў. Мяркуем, пацікуць ужо тое, што ніхто тым на пабудзе нейкую халеру і пакінуць яшчэ. Трэба людзям растлумачыць, што іх чакае, акрамя гэтага, пабудуюцца сходы, і новыя вырабы.

— Гэты будзе сучасная вытворчасць з лепшымі тэхналогіямі. Праектам прадугледжана санітарная зона да бліжэйшага населенага пункта. У лясістых жыхароў па 100 працэнтаў будуць забяспечаны жыллём, увесь сацкультбыт таксама бярэ на сябе комплекс. Пра людзей паклапаціцца нясне. Прадпрыемства павінна быць рэнтабельнае (за знішчэнне адходаў будзе залачаць заводы), і ўсе даходы пойдуць у дапамогу мяцовым бюджэтам. Сумы будуць адчувальныя.

— Ці не здарыцца, што на комплекс павязуць адходы, на знішчэнне якіх пакладзена з іншых рэгіёнаў? Бо на гэтым можа нядрэнна зарабіць.

— Забарона на гэта прадугледжана, «чужога» смецця не будзе.

— Ці ёсць у іх стварэння такіх комплексаў няўдобранаслічуны?

— У гэтых пытаннях увагу трэба адразу звяртаць на тое, каму гэта выгадна, а каму не. Утылізацыя адходаў па сучасных тэхналогіях выгадна прадпрыемствам, уладам, прыродзе, людзям. Але нехлуму і невыгадна.

Пры многіх прадпрыемствах створаны квазірарашы і ў малых прадпрыемстваў, якія за давані сплашня і рэчавы «адходы не ўсіх не пішуцца, і не вельмі і не галаплана, камплексы будзе асноўнае паводнішча. Далей — ці яны, як правіла, не возяць, глыбока не хаваюць, выкарыстоўваючы амаль што пад ногі, з мінімальным рэчным, безмены, але ў грамадзкім месцы, дзе крыніца і ў іх справы пераадолець, такая іх праўда. Сістэма ж комплексаў гэта дзякі таму кажуць, ці рублёва сваю карыснасць.

— Колькі часу і сродкаў спатрэбіцца на стварэнне комплексаў?

— Кожны комплекс каштуе 20—25 мільёнаў рублёў. Але гэта, вядома, з сённяшніх цэнах, без уліку інфляцыі. Час можна надзіменна на гэта прыняцця пагадненняў праз сістэму і на саюзных участках, пагадненняў па гэтым часе дзе даўно абмяняўшы ўчасткаў, год для тэхніка-эканамічных разлікаў, год на стварэнне праектна-каштарыснай дакументацыі і ад 2 да 4 гадоў на будаўніцтва.

— Калі пры пэўнай зацікаўленасці можна пачынаць ўкласціся ў 3-4 гады. Вось толькі ці прыдацца чакаць...

— Аднак жа і гэта ўсё вельмі доўгі тэрмін. Ці нельга неяк часова вырашыць праблему таксічных адходаў на першыя будаўнічыя гады?

— Варыянты рашэння ёсць. Можна, напрыклад, выкарыстоўваць выпрацаваныя саляныя шахты паблізу Салігорска. Але тое, што гэтыя шахты не могуць быць выкарыстаны ў шахтах. Не сакрэт, што зараз скарачацца і дэманцірвацца ядзерная зброя, якой у Беларусі засталося даволі. Плошчы для шкодных адходаў — самі разумееце, так, ёсць для шкодных адходаў у шахтах. Не сакрэт, што зараз скарачацца і дэмаціруцца ядзерная зброя, якой у Беларусі засталося даволі. Плошчы для шкодных адходаў — самі разумееце, так, не плошчы, тым больш, у прыпынку ў частках, справу з гэтай, падаўшы будзі надзейна. Але, на жаль, у нас пасля такіх спраў, не правільнае, перасцерагацца і толькі, але не змяніць, дык шукае надзейна. Але ўсё гэта не тое, што ёсць самае, дзе вынікі і пачынаюць і толькі ў перапрацоўку.

— Дзякуй за гутарку. Будзем спадзявацца, што страусы перастануць хаваць галовы ў пясок.

Гутарыў А. БЯРСУДСКІ.

Перамагае праўда

З вялікай радасцю, як і ўсе сапраўдныя беларусы, сустрэў навіну аб абвяшчэнні незалежнасці Беларусі. Нарэшце і мы маем надзею ўвайсці ў агульнаеўрапейскі дом як незалежная дзяржава, а не калонія камуністычнай імперыі пад назвай СССР. Але каб нашу рэспубліку прызналі іншыя дзяржавы, трэба, каб наша новая сімволіка як мага хутчэй увайшла ў шырокі ўжытак, каб мы зразумелі: гэта наша, гісторыяй і нашым лёсам нам дадзенае, а не штучна створанае новаўвядзенне. Некаторыя не прымаюць сімвалы толькі таму, што не ведаюць, не любяць іх. Але невуцтва — не лепшы аргумент у спрэчцы. Новая сімволіка — бела-чырвона-белы сцяг, «Пагоня» — даўно выкарыстоўваецца ўсімі дэмакратычнымі і патрыятычнымі рухамі Беларусі, да іх многія прывыклі, і цяпер справа за дзяржаўнай падтрымкай.

Думаю, што такі ж лёс напаткае і цяперашні гімн, напісаны ў 50-х гадах. Ён не адпавядае цяперашняму становішчу Беларусі і прыніжае нацыянальную годнасць яе народа.

Упэўнены: усё гэта станоўча адаб'ецца на прызнанні Беларусі іншымі краінамі, тым больш, што яна — член ААН

М. ЛЕЎЧЫК.

г. Бабруйск.

Ці накормяць мэры мясам?

Сорамна і крыўдна змірыцца з тым становішчам, у якім мы апынуліся. Былі багатай, вялікай краінай, якой ганарыліся, а сёння сталі жабракамі. Усё перавярнулася з ног на галаву.

Тыя, хто намі кіраваў, першымі кінулі партбілеты і пайшлі ўладкоўвацца на цёплыя пасады. Настаўнікі ўсё жыццё вучылі дзяцей атэізму, а цяпер моляцца на каленях у царкве. Куды ні глянь — усюды хлусня, усё хісткае, няпэўнае. Раней напішаш у райком — абавязкова прымаліся меры, вінаватых каралі, а зараз нікому нічога не трэба. Мы нікому не патрэбны, мы безабаронныя, нікчэмныя. Нават міліцыя стала іншай, ні за чым не глядзіць. Ад росту цэн займае дух, але ніхто не гаворыць, чым гэта скончыцца. Выбіраем прэзідэнтаў і мэраў, а мяса на базары па 40 рублёў. Не было мэраў — мяса было па 4—5 рублёў. Ну, хоць хто-небудзь зразумее чалавека, які жыве на пенсію?

Няўжо і пасля аб'яўлення незалежнасці не палепшыцца наша жыццё? Усе мы спадзяёмся на лепшае, хоць і не вельмі верыцца.

Без подпісу.

г. Рэчыца.

НЕ ЗАМІТЫНГАВАЦЬ БЫ СУТНАСЦЬ

Мы, нарэшце, пераканаліся, чым закончылася «перабудова» для краіны і народа. Аб «перабудове» перастаў гаварыць нават сам яе аўтар. За гэты перыяд, акрамя развалу і пагаршэння жыцця, нічога не адбывалася. Увесь перыяд перабудовы кіраўніцтва краіны і рэспублік было занята размовамі, засядальніцкай мітуснёй, вынаходствам новых законаў, ніхто не займаўся іх укараненнем у практыку, і яны паміралі ў самым пачатку.

Вось што страшна, і я баюся, як бы тое самае не адбылося з суверэнітэтам, аб'яўленым рэспублікай. Не дай Бог зноў усе засядуць, як гэта было ў перыяд «перабудовы», за вынаходства новых законаў, цяпер ужо звязаных з суверэнітэтам, і будуць ухіляцца ад непасрэдных, канкрэтных спраў. Мы зможам паспяхова загубіць, загаварыць і суверэнітэт, як гэта адбылося з перабудовай.

Неабходна заключыць жыццёва важныя эканамічныя дагаворы і пагадненні з усімі рэспублікамі. Заключыць дагаворы — там, дзе гэта можна і трэба — з замежнымі дзяржавамі і непасрэдна з прадпрыемствамі як унутры Саюза, так і за яго межамі. Без гэтага мы доўга не працягнем, не выжывем. Трэба ведаць, што нас чакае наперадзе. Нельга ні дня жыць усляпую, а паціху, але ўпэўнена, з дакладнай праграмай мяняць усю сістэму жыцця, быту і дзейнасці ў рэспубліцы. Людзі павінны ўжо сёння ведаць, куды яны ідуць, і асабліва, што ім рабіць.

Вельмі важна хутка зрабіць чалавека працы сапраўдным гаспадаром калгаса, прадпрыемства, каб ён быў зацікаўлены ў справах гэтак жа, як і фермер, прыватнік. Не баючыся прыватнай уласнасці, чалавек павінен быць гаспадаром не толькі таго, што ён выпускае, але і сродкаў вытворчасці. Нельга больш мірыцца з тым камуністычным станам, дзе ўсё агульнае, усё народнае, а на справе нічыё.

У гаспадара будзе і колькасць, і якасць, і беражлівасць ва ўсім. Магчыма, не ўсё, але лепшае трэба браць неадкладна і ў капіталістаў.

Зробім гаспадара ўсяму — пойдзем угару. Палепшацца парадак, дысцыпліна, адказнасць, беражлівасць і многае іншае, чаго нам так не хапае цяпер. Спадзявацца цяпер на Саюз ні ў якім разе нельга.

Вось таму я звяртаюся да кіраўніцтва рэспублікі, да парламента, да народа — давайце хутчэй брацца за канкрэтныя справы, за работу, за дзеянні, якія маглі б умацаваць суверэнітэт рэспублікі, бо толькі добрая эканоміка дапаможа нам заняць дастойнае месца ў свеце. І, я цвёрда ўпэўнены, наша шматпакутная рэспубліка пры добрай рабоце ўсіх і кожнага выжыве ў гэты цяжкі час. Трэба паглядзець, магчыма, варта на нейкі перыяд зрабіць рабочымі суботнія дні — напрыклад, на паўгода ці год. Цяпер трэба ўсім зразумець, хто ёсць хто, і не даваць уцягваць сябе ў гульню партый і груповак, тым больш ісці на вырашэнне пытанняў шляхам забастовак і спынення работы.

Іван СКАВАРОДКІН,
ветэран працы,
беспартыйны.

г. Рагачоў.

Палемічны клуб «Звязды»

Суверэнітэт Беларусі: «за» і «супраць»?

Пісьмы аб суверэнітэце і незалежнасці ў рэдакцыю пайшлі не адразу пасля памятнай для ўсіх нас нечарговай сесіі Вярхоўнага Савета. Для многіх такое рашэнне стала нечаканым, і таму для асэнсавання яго глыбіннай сутнасці спатрэбіўся час. Але яшчэ і сёння многія з нас, як бачна з пісьмаў, не знайшлі чоткага і адназначнага адказу на пытанне: ці зажывём мы лепей, стаўшы суверэннай дзяржавай!

А гэта ўжо цалкам і поўнасцю залежыць ад нас. Ці станем мы бегчы ўслед адышоўшаму цягніку, заклікаючы машыніста вярнуцца, альбо пастараемся зразумець, што стары расклад аджыў, хоць і быў для кагосьці зручным! Можна і трэба выслухоўваць усе «за» і «супраць» у важнай для ўсіх нас тэме, і ўсё ж галоўнае ў тым, што незалежная Беларусь існуе! Беларусь успамінае—з цяжкасцю, але неадольна—багаты, шматвяковы вопыт сваёй дзяржаўнасці. Як зрабіць гэты працэс найбольш спрыяльным для кожнага грамадзяніна Рэспублікі Беларусь!

ДЭМАКРАТЫЯ, АЛЕ ЯКАЯ?

Я даўні, пастаянны чытач вашай газеты. Заўсёды цаніла яе ўзважаную пазіцыю, разнастайнасць думак, пазіцыю нераспальвання страсцей, злосці і нянавісці. Таму цяпер і звяртаюся ў вашу газету.

Апошнія рашэнні сесіі Вярхоўнага Савета БССР выклікалі шок, здзіўленне, горыч. Сапраўды, можна знямець ад усяго гэтага, як і ў час падзей 19 — 21 жніўня.

Праігнараваўшы вынікі рэферэндуму, уласнае рашэнне аб падпісанні Саюзнага дагавора і стварэнне камісіі па яго падпісанню, Вярхоўны Савет прыняў рашэнне аб дзяржаўнай незалежнасці. Што гэта? Прадуманае рашэнне дэпутатаў, выбраных народам, ці толькі імкненне да неабмежаванай улады? Аб якой прававой дзяржаве, захаванні Канстытуцыі, верхавенстве законаў можна гаварыць?

Як пішуць некаторыя карэспандэнты, дэпутаты, усе мінчане танцавалі і спявалі; што ўсе мы гатовы цяпер зносіць (а дакладней граміць) помнікі, што мы ненавідзім камуністычныя назвы вуліц. Ох ужо гэта прывычка гаварыць ад імя ўсяго народа!

Жыву ў мікрараёне вялікага прадпрыемства. Не бачыла трыумфу з гэтай нагоды. Людзей найбольш мучыць пытанне: «А што будзе з намі далей?» Нікому і нічаму больш не вераць. Яны стаміліся ад анархіі, хаосу, адсутнасці парадку і дысцыпліны, поўнай пагарды да закона, занепакоены развалам дзяржавы. Я бяру на сябе смеласць так гаварыць, ведаючы многіх, з кім прыходзіцца сутыкацца.

Аб'явіўшы аб суверэнітэтах, (і гэта падтрымлівалі народы), рэспублікі давялі яго да абсурду. «ДабротЫ» гэтых суверэнітэтаў людзі пазналі спаўна. Развал эканамічных сувязей, адсутнасць усякай дысцыпліны ў выкананні паставак, спыненне прадпрыемстваў, вайна законаў, банкаў, развал дзяржаўнага бюджэту. Усё гэта быццам бы для абароны насельніцтва сваіх рэспублік, а вынік— агульнае пагаршэнне становішча. Прымаліся эканамічныя пагадненні на ўзроўні рэспублік, падпісваліся міжрэспубліканскія дагаворы, даваліся абяцанні выконваць, але ствараецца ўражанне, што ніхто не збіраецца гэтага рабіць. Пры гэтым уся віна і адказнасць за хаос перакладваюцца на цэнтральнае кіраўніцтва. Нейкая ўсеагульная безадказнасць і непрыстойнасць.

Дарагія суграмадзяне!

Давайце абдумаем усё, паглядзім, што ўжо цяпер адбываецца ў краіне. Узнік канфлікт паміж Расіяй і Украінай па тэрытарыяльнаму пытанню. Напэўна, усе слухалі заяву дэлегацыі Казахстана аб такой жа сітуацыі. Нарэшце, Нагорны Карабах. Няўжо гэта нас нічаму не навучыла? А пачнецца ўстанаўленне граніц рэспублік, якія да гэтага існавалі амаль умоўна. Хто можа прадказаць, чым усё скончыцца? Ствараюцца рэспубліканскія арміі, праўда, іх пакуль што называюць нацыянальнымі гвардыямі. Няўжо нам не паслужаць урокам падзеі ў Югаславіі і канфлікт паміж Азербайджанам і Арменіяй?

Эканамічная незалежнасць — гэта фікцыя для рэспублік. Выйшаўшы з поўнага падпарадкавання цэнтру, яны акажуцца ў поўнай залежнасці ад кіраўніцтва іншых незалежных дзяржаў, асабліва ад Расіі. Ну, а нейтралітэт Беларусі — гэта ілюзія.

У сваім выступленні на сесіі В. Кебіч сказаў, што практычна год цэнтра няма. І нічога — жывём. Дазволю сабе не пагадзіцца з Вячаславам Францавічам пры ўсёй маёй да яго павазе. Жывём з кожным днём горш. І гэта страшна.

Л. КОСЫРАВА.

г. Барысаў.

А што есці будзем?

«Дэмакратыя», «Суверэнітэт», «Свабода» — гэтыя словы ў апошнія гады да аскомы сталі моднымі. За дэмакратыю ўзнімаюць рукі ўсе. Незалежна ад светапогляду і палітычных пазіцый, нават самых процілеглых. Вельмі ўжо зручная гэта ёмістасць для захоўвання самай разнастайнай ідэалагічнай прадукцыі. Але тэма майго артыкула — роздум аб сучаснай дэмакратыі, якая бярэ адлік ад маскоўскай «заварушкі». На каго працуе гэта дэмакратыя і што ад яе будзе мець радавы грамадзянін Беларусі?

Зададзім найперш пытанне: што нам трэба сёння, на парозе зімы? Як мінімум, нам патрэбны прадукты, цёплае жыллё і адзенне. Пяць гадоў назад, калі ля штурвала дзяржавы стаяла алімпійская зборная КПСС, зіма нас не палохала. Не хапала дэмакратыі, затое можна было купіць цёплыя шкарпэткі, паліто, кавалак мяса, хлеб, бульбу і не хвалявацца за ацяпленне жылля. І былі надзеі, што ў наступныя гады нешта яшчэ прыбавіцца да таго, што маем.

А што сёння? КПСС распушчана. Хто паклапоціцца аб мінімальных патрэбах простых людзей? Беларусь стала суверэннай, амаль незалежнай рэспублікай. Ёсць у нас Вярхоўны Савет, ёсць урад, ёсць дэмакратыя і свабода. Ці гарантуюць гэтыя набыткі жыццё лепшае, чым раней?

Са сродкаў масавай інфармацыі ведаем, што нам абяцаюць Мінск зрабіць Менскам, парламент будзе вырашаць лёс помніка Леніну на плошчы перад Домам урада, а мясцовыя Саветы (у тым ліку і Мінскі гарадскі) ламаюць галовы над перайменаваннем вуліц і плошчаў.

Працуючы ў Гомельскім абласным савеце ветэранаў, я за апошнія месяцы аб'ехаў амаль усю вобласць, гутарыў з сялянамі, жыхарамі раённых цэнтраў. І ніхто не хваляваўся наконт перайменавання гарадоў і вуліц, мовы, на якой прымусяць размаўляць. Больш цікавяць празаічныя пытанні: дзе купіць шкарпэткі, кажух, пральную машыну, патэльню, тэлевізар і г.д.

Гэтыя пытанні я адрасаваў бы Зянону Пазняку, які па папулярнасці, паводле даных сацыялагічнага абследавання, стаіць на другім месцы. А да гэтых пытанняў трэба дадаць яшчэ адно, самае грунтоўнае: за які спосаб вытворчасці змагаецца Народны фронт — сацыялістычны ці капіталістычны? У праграмных дакументах гэтай палітычнай плыні, дакладней, партыі, наконт гэтага няма ніводнага слова. Цяпер, калі КПБ забаронена, БНФ узяў верх у Вярхоўным Савеце рэспублікі, у радзе мясцовых Саветаў (у тым ліку і ў Мінскім), ператварыўшыся тым самым у вядучую палітычную сілу. Час браць на сябе і адказнасць за далейшы лёс народа Беларусі, за работу прамысловасці, за ўборку ураджаю і забеспячэнне гарадоў цеплавой і электрычнай энергіяй, а насельніцтва — прадуктамі харчавання, адзеннем, абуткам, іншымі таварамі шырокага ўжытку.

Між тым, у сродках масавай інфармацыі не сунімаюцца праклёны ў адрас Кампартыі Беларусі, яе лідэраў, льецца бруд, нават хлусня ў іх адрас. Чаго варта, напрыклад, такая заява аглядальніка тэлебачання: «Партакраты толькі і ўмелі, што размаўляць па тэлефоне».

А ці ведаюць аўтары такіх плётак, што па тэлефоне «партакраты» дамаўляліся праз сваіх калег у іншых абласцях і рэспубліках аб пастаўках камплектуючых, сыравіны і матэрыялаў на заводы і фабрыкі, каб забяспечыць рытмічную работу прадпрыемстваў, аб развязванні затораў на чыгунках, аб своечасовай пастаўцы вагонаў для адгрузкі сельгаспрадуктаў, аб безумоўным выкананні дзяржаўных заказаў усімі звязанымі народнагаспадарчым планам прадпрыемствамі і арганізацыямі.

Што робіцца ў кулуарах розных партый, мы не ведаем. Са сродкаў масавай інфармацыі ведаем толькі адно: мячы забіваюць у адны вароты, у вароты КП Беларусі, дзейнасць якой спынена, што раўназначна забароне. І ўсё гэта пад сцягам яе вялікасці дэмакратыі. Прабачце, панове, а што будзем есці?

Васіль КАРПАЎ,
беспартыйны камуніст.

г. Гомель.

БЕЛАРУСЬ БЕЗ СУВЕРЭНІТЭТУ—ЗНАЧЫЦЬ БЕЗ БУДУЧЫНІ

Абсалютная большасць грамадзян Беларусі, а таксама сусветная грамадскасць, нашы суайчыннікі-беларусы ў эміграцыі шчыра віталі абвяшчэнне незалежнасці рэспублікі. Але ж даводзілася за гэтыя дні сустракаць і адмоўна-насцярожаную рэакцыю: «І як мы зараз без Саюза?» ці «Раней сябравалі з усімі, а цяпер супрацоўніцтву канец?» Добра вядома, што ў суседніх з Беларуссю еўрапейскіх рэспубліках былога СССР такія выказванні амаль што не пачуеш — там людзі адназначна выбралі праверaны ўсім сусветным вопытам шлях самастойнага развіцця. Якія ж фактары, спецыфічныя менавіта для Беларусі, параджаюць такія настроі?

Найбольш значны — выпеставанае за апошнія 60 гадоў абэцэдарска-суслаўскага падыходу да культурнай спадчыны гістарычнае бяспамяцтва беларусаў, нацыянальны нігілізм, як вынік мэтанакіраванай русіфікатарскай палітыкі. Не ведаючы сваёй уласнай мінуўшчыны, немагчыма ствараць нацыянальную дзяржаўнасць сёння. Зыходзячы з беларускай дзяржаўнасці ў Вялікім княстве Літоўскім, рэальна ўяўляючы сабе мэты і лёс незалежнай Рэспублікі Беларусь, больш свядома і ўпэўнена падыходзілі б яе людзі да сённяшняга свайго выбару на карысць самастойнай беларускай дзяржавы. Не трэба забывацца і на такі аспект, як недастатковы ўзровень палітычнай культуры, абмежаваны перыяд палітычнага плюралізму, калі параўноўваць Беларусь з Прыбалтыкай. Не апошнюю ролю адыгрывае і празмерная цярплівасць, грамадская пасіўнасць беларусаў.

Калі паглядзець на галоўныя аргументы праціўнікаў незалежнасці незашораным поглядам, то кідаецца ў вочы іх пэўная супярэчлівасць і дагматычнасць. Так, чамусьці незалежнасць рэспублікі адразу звязваюць з развалам агульнай эканамічнай прасторы, са спыненнем любых эканамічных узаемаадносін з суседзямі.

Але, не закранаючы нават пытання эфектыўнасці адміністрацыйна-размеркавальных зносін, калі за рэспубліку вырашалі, з кім і чым ёй гандляваць, трэба адзначыць, што палітычная незалежнасць ні ў якім разе не атаясамліваецца з эканамічнай, культурнай, навукова-тэхнічнай ізаляцыяй. Якраз наадварот, яна прадугледжвае свабоду выбару і захоўванне найбольш эфектыўных, карысных, узаемавыгадных эканамічных сувязей і іх расшырэнне ў іншай якасці і на іншым узроўні. Не перашкаджае ж незалежнасць заходнім краінам мець плённыя эканамічныя сувязі.

Калі гаварыць пра нашы абмежаваныя запасы сыравіны і паліва, то не трэба забываць такое паняцце, як міжнародны падзел працы. Па стартавых магчымасцях Беларусь лічыцца адной з найбольш моцных у Саюзе: мы ствараем нацыянальны прыбытак на 15 працэнтаў вышэйшы, чым у сярэднім па СССР, па канкурэнтаздольнасці беларускія тавары за мяжой вылучаюцца з агульнай масы савецкага экспарту.

Але ў выніку неадэкватнага размеркавання цэнтрам «саюзнага пірага» насельніцтва Беларусі па сваіх грашовых накапленнях бяднейшае ў Саюзе. Як прыклад можна прывесці Фінляндыю, што ў свой час выйшла з саставу СССР. Зараз яна, таксама не валодаючы вялікімі прыроднымі багаццямі, па ўзроўню жыцця значна апярэджвае ўсіх нас, «разам узятых» у СССР. І ў той жа час незалежная да 1940 года Латвія па вытворчасці мяса-малочных прадуктаў на душу насельніцтва ў Еўропе была адной з першых, а зараз у «магутным Саюзе» ледзь зводзіць канцы з канцамі.

Менавіта практычным вопытам, а не нейкім там «экстрэмізмам» кіруюцца сёння латышы, літоўцы, малдаване ды і іншыя народы, зноў выходзячы на шлях дзяржаўнай незалежнасці. А доказаў правільнасці іх выбару сёння не менш: штогод Беларусь 1 млрд. 700 млн. рублёў аддае з рэспубліканскага бюджэту на забеспячэнне 5-мільённай саюзнай арміі, 40 працэнтаў заробленай рэспублікай валюты перадаецца цэнтру.

Я ўжо не ўспамінаю пра драпежніцкія адносіны саюзных міністэрстваў і ведамстваў да нашай прыроды, экалагічнага наваколля, пра ператварэнне тэрыторыі Беларусі ў ракетна-ядзерны палігон, пра перанасычанасць яе вайсковымі фарміраваннямі, тым больш пасля вываду Савецкай Арміі з Усходняй Еўропы. І як ставіцца да таго, што значная частка гэтых войскаў, нягледзячы на цяжкасці з жыллём у рэспубліцы пасля катастрофы на ЧАЭС, будзе расквартаравана менавіта ў Беларусі?

Можна чуць і такі аргумент, што без новага Саюза мы застанёмся сам-насам з Чарнобылем. Хацелася б спытаць, а хіба ўсе гэтыя пяць гадоў пасля катастрофы мы не знаходзімся сам-насам са сваёй нацыянальнай трагедыяй?

Спыняючыся на выказваннях накшталт «Еўропа аб'ядноўваецца, а мы раз'ядноўваемся», трэба заўважыць, што там аб'ядноўваюцца на эканамічных асновах палітычна незалежныя дзяржавы. І не дзіўна, што Эстонія пасля абвяшчэння аб выхадзе з СССР заявіла аб неабходнасці далучэння да еўрапейскіх эканамічных структур, бо ведае, што там яе суверэнітэт ніхто не будзе прыгнятаць.

Дзіўна чуць таксама заявы аб неабходнасці захавання «славянскага саюза» Беларусі, Украіны і Расіі, бо нікому ж не прыходзіць у галаву ідэя аб'яднаць і славянскія па паходжанню Балгарыю, Польшчу, Чэха-Славакію ў нейкі «саюз». А прыклад распаду славянскай Югаслаўскай федэрацыі яшчэ раз пацвярджае абсурднасць самой ідэі. Аб'ектыўны працэс распаду імперый, дэфедэралізацыі характэрны для нацыянальнага развіцця — успомнім распад Аўстра-Венгрыі, распад Брытанскай імперыі. Таму савецкай імперыі наканавана зрабіць тое, што ўжо даўно зрабіла чалавецтва.

Асобна спыняючыся на пытаннях, звязаных з агульнасаюзнай арміяй, яе ядзерным патэнцыялам, трэба адзначыць, што немагчыма, толькі абвясціўшы дзяржаўную незалежнасць, адразу стаць практычна суверэннай дзяржавай, неабходны пераходны перыяд, у які ўсе зацікаўленыя рэспублікі будуць вырашаць пытанні аб колькасці, размяшчэнні, матэрыяльным забеспячэнні войскаў. На падставе ўзаемных пагадненняў вырашацца таксама праблемы, звязаныя з былой агульнасаюзнай маёмасцю ў прамысловасці, транспарце, сувязі і г. д.

Дарэчы, працэс пераўтварэння занядбанай агульнасаюзнай «камуналкі» — СССР — у шэраг па-гаспадарску ўтульных асобных нацыянальных «кватэр» не азначае згортвання грамадска-культурных сувязей паміж суседнімі народамі. Прыклад Еўропы пацвярджае гэта. Таму, калі мы, беларусы, сапраўды жадаем жыць, як цывілізаваны народ, то надышоў час услед за сваімі суседзямі размяняць саюзную камуналку на ўласную беларускую хату — незалежную дэмакратычную дзяржаву.

Зміцер ЖДАНЮК,
дэпутат Мінскага
гарадскога Савета.

Пішам казку пра залатую рыбку

Ідзе ломка нашага дзяржаўнага і грамадскага ладу. Старая дзяржава аб'яўлена таталітарнай, недэмакратычнай, а таму яе трэба зруйнаваць, а ўзамен пабудаваць новую — прававую. Але такім чынам могуць разважаць толькі дэмагогі.

Самыя грунтоўныя распрацоўкі на гэту тэму зрабілі найбольш магутныя розумы чалавецтва — Маркс, Энгельс, Ленін. Яны, гаворачы пра сацыялістычную дзяржаву, сцвярджаюць, што апошняя не знішчаецца, а адмірае.

А мы што бачым? Наша кіраўніцтва развальвае дзяржаву. Практычна Саюза ў нас ужо няма. Шэраг рэспублік заявілі аб сваім суверэнітэце, няма дружбы паміж народамі, няма агульнай эканомікі.

Робіцца гэта, на маю думку, з адной мэтай — знішчыць дзяржаву, сацыялістычны народ. І справа пакуль што ідзе паспяхова. Калі так пойдзе і далей, то варта чакаць роспуску калгасаў, саўгасаў, дзяржаўных фабрык, заводаў, іншых структур. Бо калгасы, саўгасы і г. д. ствараліся пад кіраўніцтвам партыі, Леніна, Сталіна. А паколькі кіраўніцтва скасавана, то дойдзе чарга і да іх «спадчыны».

І на гэтых руінах мяркуецца пабудаваць так званую прававую народную дзяржаву. Магу прадказаць, што атрымаецца, анархія. Ніколі і нікому не ўдасца на рэштках штучна разваленай дзяржавы стварыць новую — багатую і прыгожую. Справа ідзе, па-мойму, па сцэнарыю казкі пра залатую рыбку.

А. КОРБАН.

Чашніцкі раён.

Грошы—на вецер

Гэта ваенная кропка на Віцебшчыне «асірацела» ў выніку дагавора аб ліквідацыі ракет сярэдняй і меншай далёкасці. Вывезена і знішчана ракетная зброя. Пакінулі базу вайсковыя разлікі. Зарастаюць бур'янам, разбураюцца будынкі, якія каштавалі краіне нямала.

— Сэрца крывёю абліваецца, — гаворыць старшыня калгаса «Дружба» Віталій Міфодзьевіч Піткевіч.—Многія будынкі па-варварску разбураны, абсталяванне раскрадзена. Капітальныя збудаванні — сховішчы ракет, боксы для аўтамабіляў — стаяць без справы. Звярталіся мы ў адпаведныя інстанцыі з просьбай перадаць іх нам на мірныя мэты. Мы там абсталявалі б цудоўныя агароднінасховішчы. А былыя казармы, гаспадарчыя будынкі, якія размешчаны, дарэчы, на беразе возера, можна было б пераабсталяваць пад базу адпачынку. Але...

Месц, дзе ёсць падобныя закінутыя «кропкі», думаецца, у рэспубліцы нямала. Ці не час мясцовым Саветам, нарэшце, правесці інвентарызацыю такіх аб'ектаў, перадаць іх тым, хто будзе выкарыстоўваць дабро па-гаспадарску. Пабудавана ж усё на народныя грошы.

НА ЗДЫМКАХ: тут быў камандны пункт часці; былая база ракет, дзе магла б захоўвацца агародніна.

**А. ТАЛОЧКА,
кар. БЕЛТА.**

АПОШНЯЯ ІНФАРМАЦЫЯ АД 18 ДА 18 СУТАК

ПАНУЕ ПОПЫТ

Бела-чырвона-белыя сцягі будуць вырабляцца на Мінскай фабрыцы мастацкіх вырабаў. Праўда, як растлумачыў галоўны інжынер прадпрыемства Валянцін Старухін, размова пакуль ідзе не аб масавай вытворчасці, а аб выкананні разавых заявак гарвыканкома беларускай сталіцы і Гаспадарчага ўпраўлення Саўміна.

Заказ Савета Міністраў афармляў (пасля кансультацый з народным дэпутатам рэспублікі Зянонам Пазьняком і мастакамі) галоўны спецыяліст Гаспадарчага ўпраўлення Мікалай Клімовіч. Па атрыманай у яго інфармацыі, заказаны сцягі трох відаў (суадносіны шырыні да даўжыні — 1:2): для рэзідэнцый — 90×180 см, для ўстаноўкі на ўрадавых аўтамабілях — 20×40 і на сталах перагавораў — 12×24 см.

Дзяржаўныя сцягі БССР фабрыка мастацкіх вырабаў перастала выпускаць задоўга да прызнання Вярхоўным Саветам бела-чырвона-белага— у сувязі з тым, што на працягу апошняга года не паступіла ніводнай заяўкі ад прадпрыемстваў, ды і гандаль паўгода ўжо адмаўляецца браць чырвона-зялёныя палотнішчы.

Так што Вярхоўны Савет Беларусі, надаўшы статус дзяржаўным нацыянальным сімвалам, можна сказаць, толькі канстатаваў факт. На рынку, да якога мы так нясмела рухаемся, пануе попыт.

ЗАТОЕ ЁСЦЬ ЛАТАРЭЙНЫ БІЛЕТ

Ахвярай прымітыўнага махлярства стаў студэнт Вільнюскага тэхналагічнага інстытута 22-гадовы І., які знаходзіўся ў Мінску праездам. Выпадкова пазнаёміўшыся з двума туркменамі, ён паведаміў ім аб вялікім жаданні мець аўтамабіль.

Новыя таварышы тут жа прапанавалі яму набыць латарэйны білет Туркменістана, на які выпаў іменна той самы шчаслівы выйгрыш — «Жыгулі». Пераканаўшыся ў ашчадкасе ў сапраўднасці білета, І. зараз жа адлічыў і ўручыў «прадаўцам» 61 тысячу рублёў, а ўзамен атрымаў запаветны білет, але... з іншымі нумарамі. Цяпер у «беднага» студэнта няма ні машыны, ні грошай. Затое ёсць латарэйны білет, на жаль, без выйгрышу!

БРЭСТ АДМАЎЛЯЕЦЦА АД ВЫЦВЯРЭЗНІКА?

Ідэя ліквідацыі медвыцвярэзніка ў Брэсце належыць урачу-наркалагу У. Кіскевічу. Ён праяўляе да пацыентаў міласэрнасць і гуманнасць. Патрабуе, дабівацца чалавечых да іх адносін. Ці не праўда, нязвыклы для большасці з нас падыход?

— Зняважай чалавека не вылечыш,—гаворыць Уладзімір Георгіевіч. —Тым больш, што зневажаем яго самога словамі, а сям'ю, блізкіх б'ём матэрыяльна: прэміі — далоў, чарга на жыллё — у хвост і г. д. А калі ў выцвярэзнік трапіў выпадковы пацыент, які проста не разлічыў сілы, перабраў? Такому наогул не пазайздросціш. Яму трэба дапамагчы хутчэй працверазіцца. Каб заўтра, магчыма, быць здольным нармальна працаваць.

— Дык менавіта гэтым і займаецца медвыцвярэзнік.

— Цяперашні? Не, ён больш працуе на страх, зняважу чалавека. Таму мы адмаўляемся ад яго.

— А што ўзамен?

— Чыстую медыцыну. І ніякіх вынікаў. Не паведамляць на работу, у міліцыю і г. д. Але за абслугоўванне трэба плаціць. Разы ў два больш, чым цяпер, рублёў шэсцьдзесят-семдзесят.

— Дык што, толькі шыльду змяніць над медвыцвярэзнікам?

— Не, мяняецца сутнасць. Дарэчы, вызваляецца будынак, усё будзе канцэнтравацца ў нас у наркадыспансеры. Ці, калі быць дакладным, не ў наркадыспансеры, а ва «ўстанове па аказанню меддапамогі насельніцтву». Тут мы ад шыльды, ганебнай, трэба сказаць, адмаўляемся. Лячэнне, медпаслугі — толькі ананімныя. Ужо ёсць добраахвотнікі.

— Але нас хвалююць перш за ўсё тыя, хто, напіўшыся, ляжыць пад плотам. Яны што, будуць прадастаўлены самі сабе?

— Чаму ж? Экіпажы медслужбы не расфарміроўваюцца. І міліцыі работы хопіць. Гэта ж наіўна меркаваць, што калі ліквідаваць медвыцвярэзнік, дык п'яніцы пяройдуць туды, дзе яны ёсць.

ЕДЗЬЦЕ Ў ВЁСКУ— ЗАХАВАЕЦЕ ЗДАРОЎЕ!

Хочаш больш пражыць — едзь у вёску. Менавіта да такога вываду прыйшла група вучоных, якая толькі што завяршыла пяцігадовыя медыцынскія даследаванні людзей розных прафесій.

Высветлілася, што сяльчане ў значна меншай ступені падвергнуты «хваробам стагоддзя», чым гараджане: на 40 працэнтаў у іх менш захворванняў сардэчна-сасудзістай сістэмы, значна здаравейшыя ў іх ныркі. Не так часта, як у прадстаўнікоў «гарадскіх» прафесій, сустракаюцца парушэнні псіхікі. У цэлым жа схільнасць да хвароб у сялян на 15 працэнтаў ніжэйшая, чым у гараджан. Так што рабіце вывад.

ПА ХВАРОБЕ—ЭРОТЫКАЙ

Дэфіцыт лекаў не толькі ў аптэках, але і ў стацыянарных лячэбных установах дае шырокі прастор фантазіі ўрачоў. Хворых жа неяк трэба ставіць на ногі.

У гарадской бальніцы № 1 Калінінграда, паведамляе «Мегаполіс-экспрэс», адкрыўся відэасалон. І справы, мяркуючы па ўсім, ідуць няблага. У праграме —«крутыя» дэтэктывы, баевікі, а на сон — эротыка. Усяго за рубель, кажуць, хваробу як рукой знімае.

Пачакаем, як хутка «рацыяналізатарства» калінінградцаў дасягне межаў нашай рэспублікі.

МЯНЯЮЦЬ «ДРАЎЛЯНЫЯ» НА АКЦЫІ

1 верасня гэтага года ў Мінскім навукова-даследчым аб'яднанні «Інтэграл» куплена акцый на 1,6 мільёна рублёў. Думаецца, гэта не так ужо і шмат, улічваючы, што заробкі інтэгралаўцаў шмат гадоў прыкметна вышэйшыя, чым на іншых прадпрыемствах.

Тыя, хто не захоўвалі грошы ў панчохах і купілі два выпускі акцый па 500 і 1000 рублёў, ужо атрымалі выйгрыш у 650 рублёў. Гэта 600 рублёў кампенсацыі і 50 рублёў дывідэндаў за 1990 год. На гэтыя грошы жадаючыя могуць набыць дадатковыя акцыі, а значыць, размер дывідэндаў за 1991 год будзе даволі ўнушальным. Так што ёсць рацыя мяняць «драўляныя» рублі на акцыі.

ПА СЛЯДАХ 500-ГАДОВАГА ГВАЛТАЎНІКА

Неадназначную рэакцыю выклікала інфармацыя «Гвалтаўніку — 500 гадоў», надрукаваная ў нашай газеце 3 верасня гэтага года. Адны чытачы абурыліся тым, што былая партыйная і досыць афіцыяльная газета раптам пачала друкаваць матэрыялы аб гвалтаўніках, ды яшчэ памёршых 500 гадоў назад. Другія, наадварот, цікавіліся далейшым лёсам правадыра інкаў. Нехта нават выказаў цікавую версію аб тым, што мумія пайшла з жанчынай-прафесарам у рэстаран, бо дагэтуль галадала паўтысячагоддзя. А адна жанчына засумнявалася ў патэнцыі такога гвалтаўніка, аб чым таксама можна паспрачацца. Далейшы лёс муміі, а таксама швейцарскага вучонага Рэнаты Цапаўль нам пакуль што невядомы, але пры першай магчымасці мы раскажам аб ім чытачам.

Выпуск падрыхтавалі: А. КОКТЫШ, І. КАРНЕЙ, А. СЛАНЕЎСКІ, С. СУЛКОЎСКІ, І. ШЧУЧЭНКА.
Нашы тэлефоны: 32-44-02, 32-60-13, 32-31-98.

ВЫСТУПЛЕННЕ

МІНІСТРА ЗАМЕЖНЫХ СПРАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ НА 46-Й СЕСІІ ГЕНЕРАЛЬНАЙ АСАМБЛЕІ ААН

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

Нашы сур'ёзныя, фундаментальныя адносіны да рынку звязаны з тым, што мы разглядаем яго як сродак акумулявання матэрыяльных рэсурсаў для вырашэння многіх праблем, выкліканых Чарнобылем. Разам з тым, неабходнасць сканцэнтравання ўжо цяпер велізарных рэсурсаў на гэтым напрамку аб'ектыўна ўскладняе ажыццяўляемы пераход да іншага тыпу эканамічных адносін.

Сёмае. **Забеспячэнне экалагічнай бяспекі.**

Без яе немагчымы далейшы прагрэс і выжыванне чалавецтва ў пачатку трэцяга тысячагоддзя.

У гэтым кантэксце прынцыповае значэнне мае падрыхтоўка Канферэнцыі па навакольнаму асяроддзю і развіццю 1992 г., якая склікаецца ў Бразіліі на вышэйшым узроўні. Важна дабіцца, каб гэта канферэнцыя стала рубежным этапам ва ўсведамленні чалавецтвам усёй глыбіні экалагічнай небяспекі і ва ўзгадненні агульных падыходаў да стратэгіі прыродаахоўнага супрацоўніцтва дзяржаў на бліжэйшае дзесяцігоддзе.

Мы перакананы, што настаў час — асабліва з улікам горкіх урокаў Чарнобыля — падумаць над стварэннем у сістэме ААН аўтаматычна запускаемага механізма буйнамаштабнай гуманітарнай дапамогі ў выпадку бедстваў надзвычай маштабнага характару.

Восьмае. **Забеспячэнне свабоднага ўзаемадзеяння культур.**

Тут мы зыходзім з універсальнай каштоўнасці культуры, яе вялікай гуманістычнай функцыі. Паводле нашага перакanання, культура заклікана адыгрываць найвялікшую ролю ў збліжэнні, інтэграцыі, росце ўзаемаразумення паміж дзяржавамі і людзьмі.

Зыходзячы з гэтага, мы будзем прымаць больш актыўны ўдзел у фарміраванні культурнага базісу і спадчыны Еўропы і свету, перабудоўваць нашы ўзаемаадносіны з суседзямі на аснове непераходзячых культурных каштоўнасцей і ідэалаў, агульных традыцый духоўнага жыцця. Культура па сваёй сітуацыі нацыянальная, але ў той жа час яна не ведае межаў.

Беларуская культура заўсёды развівалася ў лоне лепшых гуманітарных традыцый Еўропы, ствараючы спрыяльную глебу для праяўлення розных форм чалавечага генія. Мы з задавальненнем адзначаем, што звязаныя з Беларуссю сваімі родавымі каранямі пісьменнік Ф. Дастаеўскі, кампазітары І. Стравінскі і Д. Шастаковіч, мастак М. Шагал, паэт Г. Апалінэр унеслі прыкметны ўклад у духоўную скарбніцу іншых народаў і агульную сусветную культуру сваёй філасофскай глыбінёй, наватарствам, самабытнасцю і непаўторнасцю, рафінаванасцю эстэтычных прынцыпаў. Захоўваючы і прымнажаючы нашы спрадвечныя традыцыі талерантнасці, мы маем намер і ў далейшым ствараць умовы для свабоднага перамяшчэння людзей, абмену ідэямі і культурнымі каштоўнасцямі.

П. Краўчанка нямала ўвагі ўдзяліў ролі Арганізацыі Аб'яднаных Нацый у новых умовах шляхам умацавання аўтарытэту сусветнага супольніцтва, яго мадэрнізацыі на базе новага, адпаведнага сённяшнім рэаліям, прачытання Статуса Арганізацыі.

У старажытнасці Беларусь знаходзілася на шляху «з варяг у грэкі», сказаў у заключэнне міністр. А сёння мы адчуваем сябе часткай сусветнага супольніцтва нацый. І адраджэнне Беларусі — гэта наш своеасаблівы ўклад у адраджэнне сусветнай сям'і народаў. Сям'я па-сапраўднаму моцная і працвітае тады, калі надыходзіць час росквіту для ўсіх яе членаў.

РАПСОДЫЯ ЗА ВАЛЮТУ

ПІНСК. **(С. Шапіра).** Амаль 100 юнакоў і дзяўчат прыняты на першы курс зноў створаных навучальных музычных устаноў горада. І калі навучэнцы гарадской школы духоўнай музыкі пакуль не адчуваюць асаблівых цяжкасцей з інструментамі, то навічкі музычнага аддзялення вучылішча мастацтваў літаральна ў адчаі. Усе спробы дырэкцыі навучальных устаноў заказаць на фабрыках рэспублікі і краіны дабротныя баяны закончыліся няўдачай. Адказ адзін: зрабіць можам, але за валюту.

Вось і прыходзіцца кіраўнікам вучылішча ісці з працягнутай рукой да тых калектываў, якія самі з цяжкасцю здабываюць скупыя валютныя паступленні для сваіх патрэб. Таму праблема застаецца пакуль не вырашанай. Як бачым, рынычная эканоміка рыкашэтам ударыла і па музыцы.

Мафія ў генеральскіх пагонах

Гэта інтэрв'ю народны дэпутат РСФСР, старшыня Расійскага саюза абароны ваеннаслужачых і членаў іх сем'яў «Шчыт» Віталь Уражцаў даў карэспандэнту часопіса «Столица» Кірылу Рыбаку незадоўга да вядомых жнівеньскіх падзей.

Сёння некаторыя героі гэтага матэрыялу перасяліліся з шыкоўных дач у камеры «Матроскай цішыні», у адносінах да іх вядзецца следства, некаторыя датэрмінова адпраўлены на пенсію.

Але гэта не робіць даволі неадназначнае інтэрв'ю менш цікавым, наадварот: калі так неабвержна пацвердзіліся многія ацэнкі, дадзеныя В. УРАЖЦАВЫМ армейскай «вярхушцы», тым большай увагі заслугоўваюць астатнія прыведзеныя ім факты.

— Віталь Георгіевіч, колькі маршалаў і генералаў мае наша краіна сёння?

— Міністэрства абароны нядаўна паведаміла: 1991. Напэўна, той, хто вынаходзіў гэту лічбу, не стаў чухаць патыліцу, а проста ўзяў лічбу бягучага года. На самай справе генералаў намнога больш. Калі я служыў у Галоўным палітычным упраўленні Савецкай Арміі і Ваенна-Марскога Флоту, вырашылі разаслаць віншаванні з чарговым камсамольскім юбілеем усім тым высокапастаўленым чынам, хто калісьці выхоўваўся ў камсамоле. Каб не памыліцца, віншавалі наогул усіх генералаў. Такіх «генеральскіх» віншаванняў мы разаслалі каля дзесяці тысяч. Больш пяці тысяч — ветэранам, пенсіянерам, чатыры тысячы — тым, хто яшчэ служыў. Не думаю, каб наш генералітэт удвая «схуднеў» з 1974 года. Наадварот, былі ўведзены дзесяткі, калі не сотні, новых пасад. У нашай арміі адзін генерал прыпадае на 350 салдат, у арміі ЗША — на 1.750. У заходніх краінах тры віды ўзброеных сіл: сухапутныя войскі, флот, авіяцыя, а ў нас пяць — усё для таго, каб штучна захаваць вялікі апарат вышэйшага каманднага саставу.

— Калі генеральскіх пасад так многа, як вы гаворыце, то, выходзіць, атрымаць званне генерал-маёра не больш складана, чым стаць дырэктарам прадпрыемства сярэдняй рукі?

— Тут усё не так проста. Каб трапіць у гэту абойму, трэба, як правіла, мець магутнага «спонсара». Стары анекдот памятаеце: «Ці можа сын генерал-палкоўніка стаць маршалам? — Не, таму што ў маршалаў таксама ёсць дзеці...» Нашчадкам вялікіх военачальнікаў у войсках ствараецца рэжым найбольшага спрыяння. Ніводзін камандзір палка не будзе звязвацца з маладзенькім лейтэнантам, калі ў лейтэнанта тата — у Генеральным штабе. Іншы раз дастаткова быць проста аднаго прозвішча з «вялікім», каб табе любыя «свавольствы» сыходзілі з рук. Ёсць цэлыя дынастыі: пляменнік маршала Нядзеліна — генерал-палкоўнік, у былога міністра абароны маршала Сакалова два сыны даслужыліся да генерал-лейтэнанцкіх пагонаў. І такіх прыкладаў мноства.

— Але ж дынастыі — гэта адна з даўніх традыцый рускага афіцэрскага корпуса.

— Ва ўсякім разе, ніколі не было традыцыяй дзяленне афіцэраў на «белую косць» і быдла. А ў нас гэта адбывалася нават на вайне, у Афганістане. Генерал арміі Варэннікаў асабіста кіраваў будаўніцтвам бетанаванага бліндажа для невядомага старшага лейтэнанта, чыя маці працавала ва ўпраўленні гандлю Маскоўскай ваеннай акругі.

Можна і не быць чыімсьці сынам, а выбіцца «ў людзі», парадніўшыся з вядомай сям'ёй. Цяперашні намеснік міністра абароны Ачалаў ажаніўся на дачцэ намесніка начальніка Акадэміі бранятанкавых войск і прасоўваўся па службе кожныя паўтара года. У сорак пяць быў ужо генерал-палкоўнікам. Ён нават вучыў сваіх таварышаў: не жаніцеся, маўляў, на «кухарках», выбірайце нявесту, як я.

— Няўжо не адбываецца ніводнага назначэння «збоку»?

— Званне можна атрымаць і «выпадкова»: спадабацца вялікаму начальству, добра прыняць яго, накрыць стол, дарагі падарунак зрабіць, «прагнуцца»: «Таварыш маршал, няхай ваш сабачка адпачне, я сам пабегаю за зайцамі». І потым, павінен жа хтосьці працаваць! Апарат Міністэрства абароны шукае ініцыятыўных, талковых афіцэраў «на вуліцы», прасоўвае іх па службе, ставіць на адну дошку з «наследнікамі». Але за такое далучэнне, за кватэру, за персанальную «Волгу», за магчымасць уладкаваць дзяцей у прэстыжнае ВНУ прыходзіцца дорага расплачвацца. Стаўшы генералам, ты поўнасцю страчваеш права на ўласную думку, абавязаны глядзець у рот начальніку і быць гатовым зрабіць любую гнюснасць, якую ад цябе запатрабуюць. Цябе поўнасцю адаптуюць да сістэмы. Таму сярэднестатыстычны савецкі генерал — гэта хітры, злавесны, баязлівы апаратны стратэг, беззапаветна адданы ідэалам марксізму-ленінізму — ужо хоць бы таму, што гэтыя ідэалы забяспечваюць бязбеднае існаванне і яму, і яго сям'і.

— Дарэчы, аб бязбедным жыцці. Камісія па пытаннях прывілей і льгот Вярхоўнага Савета СССР нядаўна расследавала факты выкарыстання вышэйшым генералітэтам ваенна-транспартнай авіяцыі ў асабістых мэтах. Мяркуюць, штогадовыя страты толькі ад «персанальных» самалётаў складаюць амаль мільярд рублёў. Але гэта недзе адна сотая нашага афіцыяльнага ваеннага бюджэту, па траяку з кожнага жыхара краіны! У колькі ж абыходзяцца ў такім разе ўсе іншыя артыкулы ўтрымання армейскага камандавання?

— «Персанальныя» самалёты — гэта толькі верхняя частка айсберга. Наўрад ці хто зможа падлічыць усе расходы на генералаў у цэлым. Сумы вялікія. Хоць наш міністр абароны, напрыклад, атрымлівае менш, чым амерыканскі лейтэнант. Затое амерыканскі лейтэнант не можа за казённы кошт утрымаць палюбоўніцу, як гэта рабіў маршал Грэчка. Наш міністр мае «чыстымі» 2,5—3 тысячы рублёў штомесяц — не вельмі вялікія грошы, — і гэтыя грошы ён лічыць... Затое ўсё астатняе — па патрэбах: транспарт, кватэра, дача, абмундзіраванне. Гэтых сродкаў ён ужо, натуральна, не шкадуе. Тое самае — узроўнем ніжэй: усё, чым камандуеш, — тваё.

У ваенным шпіталі імя Мандрыка да кожнага генерала арміі прыстаўлена па пяць-шэсць урачоў — бясплатна. На адным з падмаскоўных аэрадромаў (ён абслугоўвае, у прыватнасці, штаб Ваенна-Марскога Флоту) камандуючаму пабудавалі спецыяльны дамок «для чакання самалёта»: тэлевізар, бар, душ, невялікі басейн, кадушка з пальмай.

Генерал можа без усялякіх абмежаванняў карыстацца рабочым часам падначаленых або прымушаць падначаленых працаваць на сваю сям'ю. У Акадэміі імя Жукоўскага, напрыклад, на сына памёршага маршала Кутахава працавала цэлая лабараторыя. На працягу трох гадоў кафедра «аблічвала» дысертацыю сына маршала Яфімава. Неяк аднаго разу сустрэў на вакзале ў Брэсце старога таварыша. «Добры дзень, Сцёпа, што ты тут робіш?» Аказалася — Сцёпа павінен сустрэць і праводзіць дачку генерала арміі Сухарукава, каб нічога непрадбачанага не здарылася. І начальнік штаба дэсантна-штурмавой брыгады падпалкоўнік Сцяпан Чарняк вымушаны быў прыслужваць гэтай даме як целаахоўнік.

— Вас паслухаеш — сумна становіцца. Дзе ж легендарны генерал Вялікай Айчыннай, які «слуга цару, бацька салдатам»?

— Той генералітэт, што сфарміраваўся пры Сталіне, быў, безумоўна, іншым. Тыя генералы навучыліся ваяваць, іх узняла на грэбень сама логіка вайны. Але пры гэтым «сталінскі сокал» усюды — гэта салдафон, грубіян, які ў кожным сваім палку меў ППЖ — паходна-палявую жонку, які вагонамі вывозіў з пераможанай Германіі нарабаванае дабро... Потым з'явіўся Хрушчоў і гэту кагорту разагнаў. На месца вайсковых камандзіраў у вышэйшым генералітэце прыйшлі больш мяккацелыя палітработнікі...

Хрушчоў, расказваюць, неадназначна намякаў: маўляў, як жа так, у нас да гэтага часу няма ніводнага маршала-палітрука. Марыў стаць першым. А яго «не зразумелі»: так і пайшоў на пенсію генерал-лейтэнантам.

Пры Брэжневе вышэйшае армейскае камандаванне наогул стала люстэркавым адлюстраваннем генсека: расслабленасць, барства, карупцыя, раскоша. Пры гэтым — поўная дэвальвацыя генеральскага звання: сакратарам ЦК партыі і нават ВЛКСМ да трыццацігоддзя перамогі далі генерал-маёраў, каб хоць неяк апраўдаць маршальскія зоркі Леаніда Ільіча.

— Пры абмеркаванні кандыдатуры Дзмітрыя Цімафеевіча Язава на пасаду міністра абароны СССР Гарбачоў ставіў яму ў заслугу якраз тое, што ён вельмі скараціў генеральскія пасады, расфарміраваў дзесяткі дывізій...

— Усе чуткі аб грандыёзнай кадравай рэвалюцыі, якую нібыта зрабіў Язаў, мякка кажучы, не адпавядаюць сапраўднасці. Рэальнае дасягненне Дзмітрыя Цімафеевіча ў тым, што ён здолеў перацягнуць у Маскву ўсіх тых славутых людзей, з якімі служыў на Далёкім Усходзе. А даведкі аб тым, што Язаў — кадравы геній, рыхтуюцца ўсё тым жа Галоўным палітычным упраўленнем (цяпер яно называецца «Галоўнае ваенна-палітычнае»). Няўжо могуць яны напісаць што-небудзь, апрача дыфірамбаў, свайму міністру? А Міхаіл Сяргеевіч толькі агучвае гэтыя паперкі.

На пасаду міністра абароны прэтэндавала нямала моцных кандыдатаў, але выбар выпаў менавіта на Язава. І не таму, што ён быў больш таленавіты і рашучы, а таму, што «цару прыемны». Дзмітрый Цімафеевіч звязаны з Гарбачовым яшчэ работай у Стаўрапалі. Язаў, як мне расказваў адзін буйны чын ГалоўПУРа, быў тады камандзірам мотастралковага корпуса, уваходзіў у састаў бюро крайкома КПСС, ніколі «не высоўваўся», галасаваў так, як было трэба Міхаілу Сяргеевічу. Сябравалі сем'ямі.

Любы кіраўнік, каб моцна стаяць на нагах, павінен апірацца на армію — усе ж перавароты ў свеце рабіліся рукамі ваенных. Трэба быць упэўненым, што ніхто не ўваткне табе нож у спіну. Міхаіл Сяргеевіч адчуваў, што Сакалоў — «не той» чалавек. Сакалова вылучаў ранейшы партапарат, з якім Гарбачоў уступіў у сутычку. І прызямленне Маціяса Руста на Краснай плошчы дало магчымасць імгненна змяніць Сакалова на свайго добрага сябра.

Усе размовы аб «генеральскім путчы», аб «армейскім лобі» — глупства. Гарбачоў пры жаданні можа змясціць любога военачальніка — адным рухам мезенца...

— І ўсё-такі генералітэт прыкметна актывізаваўся ў палітыцы: заўсёды праяўляе «ініцыятыву» на ўскраінах краіны, выступае ў парламентах з зубаздрабняльнымі прамовамі, Альберт Макашоў паспрабаваў нават стаць прэзідэнтам Расіі...

— Якая ініцыятыва, Божа літасцівы! Любы крок узгадняецца і пераўзгадняецца «наверсе» — няхай гэта кадравая расстаноўка, штурм тэлевежы або вылучэнне кандыдатам у прэзідэнты. Партыя сказала «трэба» — генерал адказаў «ёсць». Савецкая ваенная дактрына да гэтага часу сцвярджае, што асновай асноў савецкага ваеннага будаўніцтва з'яўляецца кіраўніцтва КПСС Савецкімі Узброенымі Сіламі. Са Старой плошчай у іх поўны сімбіёз.

І што страшна: палітычныя памылкі разглядаюцца як злачынствы, а злачынствы сапраўднае — у парадку рэчаў, на яго заплюшчваюць вочы. Сярод вышэйшага камандавання вельмі многа патэнцыяльных крымінальнікаў, хабарнікаў.

— Гэта вельмі сур'ёзнае сцвярджэнне. Тут патрэбны доказы.

— Доказаў колькі хочаш. Я асабіста быў сведкам таго, як у Дамадзедаўскі аэрапорт прыбылі вялікія караблі з Сярэдняй Азіі — з арэхамі, урукам, інжырам. На кожнай каробцы друкарскім спосабам было памечана: «Генерал-палкоўніку Собалеву». Міхаіл Георгіевіч у сямідзесятыя — васьмідзесятыя гады быў намеснікам начальніка Галоўнага палітупраўлення. Калі ў 1968 годзе нашы танкі ўвайшлі ў Чэхаславакію, асабісты самалёт камандуючага Цэнтральнай групай войск генерал-палкоўніка Івана Іванавіча Ценішчава няспынна курсіраваў паміж Прагай і Масквой — цэнтнерамі вывозіў «трафеі». Працуючы ў ГалоўПУРы, я чытаў сотні пісьмаў салдат і афіцэраў, у якіх расказвалася аб «дзейнасці» Ценішчава. У 1976 годзе ўсе гэтыя пісьмы знішчылі. Калі служыў намеснікам начальніка палітаддзела танкавай дывізіі ў Польшчы, даводзілася «арганізоўваць» паднашэнні намесніку начальніка палітупраўлення Паўночнай Групы войск генерал-маёру Роднікаву: грыбы, чарніцы, іншы раз больш істотнае. Гэта сістэма татальнага хабарніцтва існуе і да гэтага часу, тут практычна нічога не змянілася.

Бываюць і больш развітыя спосабы падзарабіць. Можна, напрыклад, уладкаваць свайго сына ў Міністэрства сярэдняга машынабудавання на палкоўніцкую пасаду — так званым «каміваяжорам». Гэтыя паўпрэды ВПК з дыпламатычнымі пашпартамі ў кішэні ездзяць па ўсім свеце, гандлююць савецкай зброяй. Прычым ім прадастаўляецца права прадаваць той жа аўтамат Калашнікава за тую цану, якую яны самі назначаць. «Чырвоным брыгадам» — па аднаму цэнту за штуку, а якому-небудзь дыктатару, які яшчэ толькі падумвае будаваць сацыялізм ці пачакаць, — долараў за пяць. Поўная свабода для любых махінацый. І гэтыя «каміваяжоры» — усе «свае» людзі, усе генеральскія сынкі. А перавозка каньяку і фруктаў ваенна-транспартнымі самалётамі з паўднёвых рэспублік за Палярны круг? А фарцоўка?

— Прама партрэт амерыканскай «коза ностра» атрымліваецца: мафія нейкая...

— Гэта, увогуле, і ёсць мафія, прычым арганізавана яна па тых жа законах, што і чыкагскае дзяленне на кланы, — пастаянная барацьба паміж групоўкамі за пасады, званні, цёплыя месцейкі для сваіх вылучэнцаў. Вайна ідзе не жартоўная — яны гатовы адзін аднаго без солі з'есці. Унутры клана ўсё змацавана зямляцкімі, сваяцкімі сувязямі, усё трымаецца на кругавой паруцы. Хоць, канешне, ёсць рознагалоссі, і вельмі сур'ёзныя, унутры кожнай асобнай «сям'і» — гэтак жа, як і ў крымінальным свеце.

— Можа, вы пагадзіцеся яшчэ і назваць гэтыя варожыя групоўкі?

— Класіфікаваць наш генералітэт па кланавай прыналежнасці даволі цяжка. Але ў цэлым карціна бачыцца мне прыкладна так. Першы клан — «далёкаўсходнікі» — гэта тыя, хто цяпер фактычна кіруе арміяй. Усе яны звязаны службай на Далёкім Усходзе, даўняй дружбай (калі наогул можа быць дружба ў гэтым асяроддзі): маршал Язаў, генерал арміі Варэннікаў, генерал арміі Кочатаў, генерал арміі Лушаў, генерал арміі Маісееў. Другі клан — кіраўніцтва ракетнымі войскамі стратэгічнага прызначэння на чале з генералам арміі Трацяком. Трэці — флоцкае камандаванне пад кіраўніцтвам адмірала Чарнавіна. Нарэшце, апошняя групоўка складаецца з вышэйшых чыноў Галоўнага ваенна-палітычнага ўпраўлення. Гэты клан непрыкметны, але небяспечны надзвычай, таму што апякаецца непасрэдна Цэнтральным Камітэтам КПСС. Яны асабліва выкрутлівыя, умеюць наносіць жорсткія ўдары, у іх у руках уся кадравая сістэма. На падыходзе — новая плеяда: генерал-палкоўнікі Ачалаў, Громаў, Макашоў...

Як і ва ўсякай «коза ностра», групоўкі дзеляць сферы ўплыву, спецыялізуюцца на пэўным бізнесе. У маракоў гэта перш за ўсё марская кантрабанда з цёплых краін: вязуць усё, што карыстаецца хоць нейкім попытам у Саюзе, — ад жаночых калготак да відэатэхнікі. «Далёкаўсходнікі» цяпер, падобна, сканцэнтраваліся на перагонцы аўтамабіляў з Еўропы, на наркотыках з Афганістана. А Дзмітрый Цімафеевіч, напрыклад, узяўся сам распараджацца тымі грашамі, што плаціць нам Коль за вывад нашых войск з Германіі. Відаць, Язаў вельмі добры эканаміст. «Палітработнікі»—тыя наогул гандлююць усім, што пад руку трапіцца: пасадамі, ведамі, партбілетамі, зняццем партыйнага пакарання.

— Ці магчымы ўзброены канфлікт паміж названымі вамі кланамі? Тут у генералаў магчымасці намнога шырэйшыя, чым у чыкагскіх мафіёзі...

— Не думаю, не пойдуць яны на гэта. Па-першае, ім усім даволі добра жывецца, па-другое, нельга выносіць смецце з хаты — усё можа разваліцца, па-трэцяе, яны проста не змогуць весці баявыя дзеянні фізічна. Апошні выпадак высвятлення адносін паміж кланамі сродкам зброі — арышт Берыі ў 1953 годзе. Генералітэт узяў тады рэванш у МДБ за 1937 год. Цяпер час іншы. Генералаў, якія не развучыліся яшчэ трымаць у руцэ пісталет, — адзінкі. Ваяваць яны не ўмеюць, умеюць толькі камандаваць. Мой першы намеснік па «Шчыту» палкоўнік Кудзінаў абяцае з'есці сваю папаху, калі генерал-палкоўнік Ачалаў здолее хоць раз падцягнуцца на перакладзіне... Думаю, папаха ў бяспецы. А Ачалаў жа камандаваў паветрана-дэсантнымі войскамі!..

Недзеяздольнае камандаванне зрабіла і армію такой жа бездапаможнай. Нашы ўзброеныя сілы поўнасцю дэмаралізаваны: салдаты ўцякаюць, афіцэры страляюцца, падводныя лодкі тонуць невядома з-за чаго, ракеты не могуць трапіць у цэль. Штогод мы страчваем у авіяцыйных катастрофах цэлую дывізію — ад таго, што самалёты вырабляюць на заводах, як сасіскі, — з такой жа хуткасцю і такой жа якасці.

Перабудову тут пачаць нескладана: дастаткова прымусіць усіх нашых генералаў на чале з маршалам Язавым прабегчы трохкіламетровую дыстанцыю. Звольніць усіх, хто за суткі не дабярэцца да фінішу. Надзвычай танна і надзейна — зменіцца адразу дзве трэці камандавання...

— А калі сур'ёзна?

— А калі сур'ёзна, першым крокам магла б стаць ліквідацыя ваеннай пракуратуры. Гэта ж нонсенс: суддзя-капітан становіцца ў фрунт і казырае падсуднаму-палкоўніку. Ведамасная пракуратура не толькі не змагаецца, але і прыкрывае ўсе пачварнасці нашых бацькоў-камандзіраў. Пакуль пракурор знаходзіцца ў падпарадкаванні ў таго, чыю дзейнасць якраз і павінен расследаваць, — любыя рэформы ў арміі асуджаны на правал.

Падаткаплацельшчык корміць, поіць, апранае генералітэт. Мы маем права патрабаваць, каб за нашы грошы арміяй камандавалі хоць бы сумленныя людзі.

Футбол? Не, цырк на дроце...

Ну, вось і збылося тое, аб чым здагадваліся, але ніяк не хацелі верыць многія прыхільнікі мінскага «Дынама»: іх каманда, нарэшце, спаўна аддала даўгі ўсім, каму была павінна... Летась «Памір» з Душанбе і кіеўскія аднаклубнікі выратавалі мінчан ад «вылету» з вышэйшай лігі, аддаўшы па сутнасці без барацьбы па два ачкі ў апошніх турах, а сёлета мы ім вярнулі ўсё «з наварам»: ажно па тры ачкі. Больш, здаецца, нашы майстры ні ў кога «не бралі»?!

...Сумна і крыўдна было глядзець на ход гульні ў матчы дынамаўцаў Кіева і Мінска ў мінулую суботу. Гаспадары поля, гарантаваўшыя сабе выступленне ў наступным годзе у адным з еўрапейскіх кубкавых турніраў, на гэту сустрэчу не змаглі выставіць свой лепшы на сённяшні дзень састаў: па розных прычынах адсутнічалі Куцепаў, Дзяркач, Цвейба, Беца, Аненкаў... Роўна палавіна асноўнага саставу! А вось іх сапернікі выйшлі ў самым што ні ёсць баявым саставе. І, тым не менш, пакінулі стотысячны стадыён сталіцы Украіны бітымі...

Аднак спачатку нічога, здавалася, і не выклікала трывог і сумненняў у зыходзе матча. Нібыта і шукалі хады да варот саперніка Антановіч і Герасімец, Мархель і Вялічка. Больш таго, апошняму ў самым пачатку другога тайма ўдалося выйсці на прастор, авалодаць мячом і адкрыць лік. Толькі нядоўга радаваліся каля экранаў сваіх тэлевізараў аматары спорту з Беларусі: літаральна праз дзве мінуты лепшы форвард кіяўлян Саленка нанёс удар па варотах, галкіпер мінчан Курбыка адбіў мяч прама перад сабой, і паўторным ударам нападаючы адновіў раўнавагу. І тут мінчане, хутчэй за ўсё, і ўспомнілі, што дзейнічаюць на полі... не па сцэнарыю. Зніклі і да таго невялікая актыўнасць, імкненне павесці камбінацыйныя дзеянні, настойлівасць. Маладыя ж дынамаўцы Кіева, наадварот, смела і рашуча пайшлі наперад. І зрабілі тое, што трэба было: забілі яшчэ два галы ў вароты мінчан. Спачатку Кавалец паслаў мяч міма Курбыкі з пазіцыі, якая называецца нулявым вуглом, гэта значыць, з самай лініі варот, а потым той жа Саленка ўжо з другога фланга пад тым самым «нулём» падвёў рысу — 3:1.

...Пасля матча супрацоўнік спартыўнага штотыднёвіка «Прэсс-бол» тэлефанаваў спартыўным журналістам Мінска з просьбай выставіць нашым дынамаўцам адзнакі за праведзены матч. Як стала нам вядома, спартыўныя аглядальнікі ацэньваць гэты «цырк на дроце» проста адмовіліся. Дарэчы, такая сітуацыя ўжо была — пасля сустрэчы мінчан на сваім полі з памянёным вышэй «Памірам».

А тым часам барацьба ў чэмпіянаце краіны разгараецца з небывалым напалам і драматызмам. Адны калектывы вядуць спрэчку за месцы ў першай пяцёрцы, другія — за права застацца ў вышэйшай лізе. Вось яшчэ вынікі 27-га тура: ЦСКА —«Лакаматыў» 3:1, «Металург» — «Днепр»— 3:2, «Арарат» — «Металіст» — 2:1, «Дынама» (Масква)— «Чарнаморац» — 1:1, «Памір» —«Спартак» (Масква) — 2:2, «Пахтакор»—«Шахцёр»— 4:1. Турнірная табліца мае цяпер наступны выгляд:

	В	Н	П	М	А
Спартак М	16	7	4	54-26	39
ЦСКА	15	9	3	51-28	39
Дынама К.	12	9	6	41-31	33
Тарпеда	11	9	6	33-18	31
Дынама Мн.	9	10	8	28-27	28
Чарнаморац	6	16	4	30-24	28
Дынама М.	10	7	10	34-37	27
Арарат	11	4	11	29-31	26
Днепр	8	10	8	25-25	26
Шахцёр	6	13	8	30-36	25
Памір	6	12	9	26-30	24
Металург	8	7	12	22-39	23
Пахтакор	7	7	13	33-42	21
Металіст	6	9	12	26-39	21
Спартак У.	5	8	13	28-40	18
Лакаматыў	5	7	14	17-40	17

Большасці каманд вышэйшай лігі засталося згуляць усяго па тры матчы. Сапернікамі мінчан у іх будуць лідэры сезона — армейцы Масквы (гульня на полі масквічоў), а таксама футбалісты «Арарата» і «Спартака» з Уладзікаўказа: гэтыя паядынкі адбудуцца ў Мінску. Улічваючы напружанасць барацьбы, рызыкнём выказаць свой прагноз: трапіць у запаветную пяцёрку, каб у наступным годзе гуляць у розыгрышы Кубка УЕФА, мінскім дынамаўцам не ўдасца...

Калі б самі футбалісты лічылі інакш, дзейнічалі б яны на полі па-сапраўднаму шчыра і самаааддана.

А. ПАМОРСКІ.

НАДВОР'Е

1 кастрычніка

Усход, захад, даўжыня дня: Мінск — 6.10, 17.48, 11.38; Віцебск— 6.01, 17.38, 11.37; Магілёў — 5.59, 17.38, 11.39; Гомель —5.58, 17.33, 11.35; Гродна — 6.27, 18.01, 11.34; Брэст— 6.25, 18.05, 11.40.

Сёння ўдзень па большай частцы тэрыторыі рэспублікі кароткачасовыя дажджы. Тэмпература паветра ў Гродна, Віцебску — 16—18, Брэсце, Мінску, Магілёве — 17—19, Гомелі — 19—21 градусы цяпла.

У бліжэйшыя двое сутак па рэспубліцы няўстойлівае, з дажджамі надвор'е. Тэмпература паветра 2 кастрычніка ўначы 5—10, удзень — 12—17, 3-га ўначы 3—8, удзень — 9—14 градусаў цяпла.

Л. САНКЕВІЧ,
інжынер-сіноптык.

Уладзімір ГОЙТАН

Пятля Барады

З архіваў КДБ

(Працяг. Пачатак у №№ 184, 185, 187, 188).

Факты, доказы... Яны абрасталі ўсё новымі і новымі дэталямі, падрабязнасцямі, і вырысоўваліся маштабы злачыннай дзейнасці. Шматлікія праверкі КРУ, АБХСУ, народнага кантролю з году ў год выяўлялі розныя парушэнні фінансавай дысцыпліны ў сістэме райспажыўсаюза. Але сігналы гэтыя праходзілі міма, нібы вада праз дзіравую падлогу, а ўсё заставалася па-ранейшаму.

Калі кіравацца логікай Барады, ён хутчэй ахвяра абставін: маўляў, заблытаўся ў злачынных сілах раскрадальнікаў. А тут яшчэ дарагія пачастункі, у сувязі з бясконцымі семінарамі, нарадамі, розныя падарункі, паднашэнні. Вось і ўліп. Трапіў у воўчую яму...

Дык што ж, можа, і сапраўды Мацвей Захаравіч ахвяра, гэткае ягня? Ці нагадвае, арганізатар усіх гэтых злачынстваў — хітры, злы, жорсткі. З нечым падобным Паніну прыходзілася сутыкацца...

Некалькі гадоў назад, у працэсе расследавання буйной справы, звязанай з бабруйскімі валютчыкамі, Сяргей Фёдаравіч нечакана выйшаў на першага намесніка міністра сельскай гаспадаркі БССР Касцюка. І тут раптам выклік да першага сакратара ЦК КПБ Машэрава.

Пётр Міронавіч сустрэў ветліва, нават гасцінна. У гэтым кабінеце Паніну даводзілася ўжо бываць. І заўсёды здзіўляўся, з якой увагай прымаў наведвальнікаў першы сакратар ЦК. Вось і сёння ён адразу ж выйшаў з-за стала і толькі пасля гэтага перайшоў да справы.

— Мне дакладвалі, што вы выйшлі на Касцюка,—пачаў ён. — Я ўсё ведаю, што ён нарабіў, але [illegible]. Даўно ведаю гэтага чалавека, таленавіты арганізатар, у вайну добра зарэкамендаваў сябе. [illegible]

Прыйшлося, зразумела, у меру магчымага расказаць аб тым, як органы бяспекі выйшлі на групу валютчыкаў, якія самым цесным чынам былі звязаны з начальнікам забеспячэння Міністэрства сельскай гаспадаркі Бусловічам. [illegible] Касцюк не супраць быў узяць, калі ён у любы час і ў неабмежаванай колькасці пастаўляў яму гарэлку, каньяк. А потым пайшлі жанчыны. А калі апамятаўся — позна, трапіў у клетку. Цяпер ужо ціхі забеспячэнец стаў камандаваць Касцюком. Праз яго выйшлі на начальніка гарадской міліцыі палкоўніка Прыбыткова. За пэўную плату той прапісваў у Мінску багатых бабруйскіх дзялкоў, дапамагаў выбіваць ім кватэры ў сталіцы...

— Вось яно што,—быццам сам сабе прамовіў Машэраў.—Калі так, няма чаго [illegible]. Няхай суд вырашае. Толькі ўсё ж трэба захаваць фармальнасці: Касцюк член ЦК, дэпутат. Трэба атрымаць згоду грамадскіх арганізацый...

Аналізуючы потым гэту размову з Машэравым, Сяргей Фёдаравіч разумеў, што і выклік у ЦК, і жаданне Пятра Міронавіча пазнаёміцца са справай адказнага работніка рэспубліканскага рангу — не ад простай цікаўнасці, а тым больш не выклік «тэлефоннай размовы». [illegible]

З кожным днём пашыраліся кола злачынстваў, усплывалі новыя дэталі, прозвішчы. Так у поле зроку следчай групы трапіла загадчыца кафэ Сафіябазы Кацярына Іосіфаўна Кіршанава. [illegible]

[illegible]

Акрамя прадуктаў, практыкаваліся і іншыя паднашэнні. Начальства трэба было ўлагоджваць. [illegible]

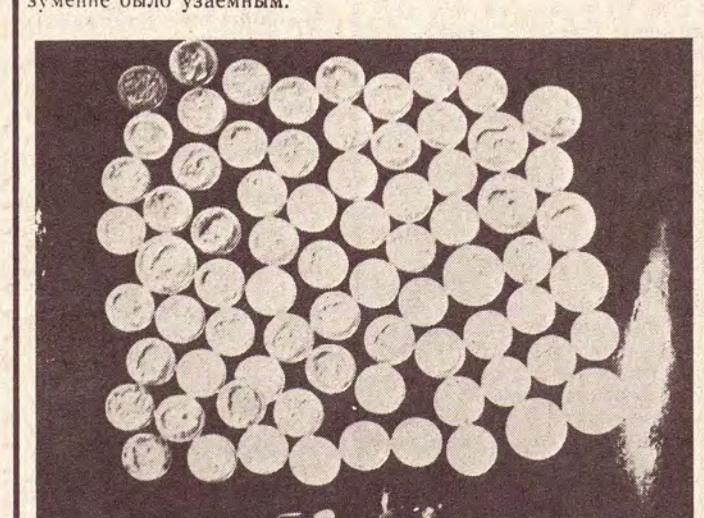

НА ЗДЫМКУ: залатыя манеты — толькі нямногае з таго, што удалося канфіскаваць у злачынцаў.

— Неяк старшыня праўлення Віцебскага аблспажыўсаюза Чачэрын [illegible]

[illegible]

Калі прыбыў на базу матацыкл, яны афармілі яго на сваяка [illegible]. Старшыня аблспажыўсаюза падзякаваў. Ад яго я не атрымаў ні капейкі.

(Заканчэнне будзе).

І спадчына, і сучаснасць

Навінкі кнігарні

Паэтычныя зборнікі Фелікса Батурына «Я дрэва пасаджу» і Валерыя Грышкаўца «Круг буслiны» (на рускай мове) выйшлі ў гэтым годзе ў выдавецтве «Мастацкая літаратура». І Ф. Батурын, і В. Грышкавец — не навічкі ў вялікай паэзіі. «Круг буслiны» — гэта ўжо другая кніжка вершаў В. Грышкаўца. [illegible]

Фелікс Батурын па прафесіі ўрач (міні-кніжка з чатырох вершаў «Стома», «Хуткая дапамога», «Хапае нам з табою спраў зімніх», «Урач» раскрывае адносіны аўтара да медыцынскіх праблем). [illegible]

[illegible]

Не змог паэт абмінуць сваёй увагай адвечную тэму кахання. [illegible]

[illegible]

Не прыкмячаў. Не адчуваў.
Не жыў.

Такім чынам, нават гэтыя, не зусім дэталёвы разбор паказвае, што насычанасць твораў Ф. Батурына шматпланавай тэматыкай не змяншае паэтычных вартасцей вершаў і балад, а, наадварот, надае ім змястоўную цэласнасць, грамадзянскае гучанне, большую прыцягальнасць і папулярнасць у розных груп чытачоў.

Шматтэм'е характэрна і для [illegible]

[illegible] праз агульначалавечы падыход да ацэнкі з'яў і падзей як мінулага, так і сучаснасці. У меншай ступені гэта ўдаецца В. Грышкаўцу, у вершах якога верх бярэ імкненне да стварэння імгненнага злепка з акаляючай рэчаіснасці, галоўным чынам, праз асабістыя ўражанні, успаміны, светаўспрыманне. Ф. Батурын не проста сам імкнецца спасцігнуць супярэчлівасць грамадскага развіцця, заканамернасць ці выпадковасць палітычных маральных катаклізмаў, рух грамадства ў часе і прасторы, але і падводзіць чытача да разумення ўзаемасувязі і ўзаемаабумоўленасці з'яў і падзей у развіцці прыроды, грамадства і чалавека.

Адны з найбольш удалых — вершы Ф. Батурына на гістарычную тэму. З агульнага кантэксту іх выдзяляе добрае веданне аўтарам гістарычных рэа-[illegible] кога твора, які б так пераканаўча раскрыў для чытача сутнасць філасофскага закону адмаўлення адмаўлення, усю згубнасць адмаўлення «чыстага», «голага», разбуральнага, адмаўлення ў імя адмаўлення.

Не краў. Чужую жонку не
кахаў.
Не піў, не спакушаў і не
брахаў.
Не кпіў і самасуду не чыніў,
Не выкрываў, не сведчыў,
не маніў.
Не абгаворваў і не вымагаў,
У змову не ўступаў, не
памагаў.
Ні кроку ўбок ніколі не
ступаў,
Свайго не аддаваў, не
саступаў.
Не пазычаў. Віны не даравў.
Не назаляў і масак не
зрываў.
Не спачуваў. Не верыў.
Не дружыў.

[illegible] та, яго жыццёвымі дарогамі і ўспамінам аб іх: тут і вершы аб працоўных буднях на пачатку жыцця, і ўспаміны аб сябрах і таварышах па службе ў Савецкай Арміі, тут і роздум аб родных і блізкіх паэта, і замалёўкі палескай прыроды; тут і разважанні аб маральна-этычных праблемах, і думкі. Так, шматтэм'е ёсць. Але, на наш погляд, яно наўрад ці выкліча ў чытача патрэбу ўнікнуць больш глыбока ў сэнс, зрабіць больш глыбокі аналіз паэтычных твораў В. Грышкаўца. Чаму? Таму, што аўтару ў большасці сваіх вершаў не ўдалося ад абазначэння тэм (дый як магло ўдацца, калі значная большасць вершаў, уключаных паэтам у зборнік «Круг буслiны», нясе на сабе знак суб'ектывізму, так ці інакш выражае асабістыя ўражанні, перажыванні, пошукі і сумнен-[illegible]

[illegible]

Бью челом я тебе,
свет Варвара Семеновна,
Дай-то бог,
чтоб хоть там тебе сладко
спалось.

Два паэтычныя зборнікі, два розныя аўтары. Але ў кожнага з іх прыкметнае імкненне да спасціжэння супярэчлівай рэчаіснасці, псіхалогіі людзей, сваіх суб'ектыўных адчуванняў і ацэнкі грамадства і чалавечай асобы. Чытачу меркаваць аб тым, наколькі маладым паэтам гэта ўдаецца. На мой погляд, удаецца. Але галоўныя поспехі ў творчасці і Ф. Батурына, і В. Грышкаўца яшчэ наперадзе. Асабліва калі кожнаму з іх, як піша ў вершы «Узнёслых словаў шмат нагаварылі...» Ф. Батурын, удасца вярнуць «сапраўдны сэнс зашмальцаваным словам... сапраўдны вокіс балбатні».

А. РУСЕЦКІ.

У інстытуце «Мінскпраект» адкрыўся ўсесаюзны агляд «СТО МАЛАДЫХ ДОЙЛІДАЎ». На стэндах і ў макетах прадстаўлены праекты індывідуальных забудоў і жылых кварталаў, турыстычных цэнтраў міжнароднага класа і дзіцячых садоў.

Вялікі інтарэс выклікалі праекты рэстаўрацыі архітэктурных і гістарычных помнікаў Расіі, Беларусі, Узбекістана.

НА ЗДЫМКАХ: праект загараднага атэлья кампаніі «Аэратур». Аўтар — архітэктар С. Селяменеў.

Фота У. ШУБЫ. (БЕЛТА).

Зорка і смерць Міхаіла Поліна

Гэты матэрыял быў падрыхтаваны ўжо да друку, калі прыйшла трагічная вестка: Міхаіл Полін — той, аб кім мы хацелі расказаць, — загінуў. Недарэчная, трэба сказаць, смерць. Але мы не сталі перапрацоўваць тэкст і пакінулі яго, як ёсць.

●

Сённяшні дзень не падобны на ўчарашні ўжо тым, што на авансцэну падымаецца і выконвае галоўныя ролі той, хто яшчэ ўчора сядзеў у глыбокім падполлі альбо толькі эпізадычна з'яўляўся на айчынным гарызонце навукі, культуры, бізнесу. Успомніце, як яшчэ зусім нядаўна мы ставіліся да малазразумелых, а з-за гэтага і цалкам неўспрымальных слоў накшталт фермер, прадзюсер, брокер, менеджэр? Сёння яны ўжо не застаюцца за кадрам, а бяруць на сябе ролю першай скрыпкі ў нашым нястройным, ды і наогул разваленым аркестры. Аказалася, што ворага трэба шукаць не ў замежных словах, а... ва ўласным лагеры.

Так, час уносіць свае карэктывы. Колькі іх яшчэ будзе — няварта, напэўна, і гаварыць, але сённяшні дзень паказвае: толькі дурні вучацца на сваіх памылках, а мы, дарэчы, і гэтага не можам. Не трэба цурацца правераных жыццём іншаземных штампаў. Яны, як кажуць, прайшлі агонь, ваду і медныя трубы. У рэшце рэшт варта памятаць, што ўсе межы — адносныя, і жывём мы на адным шарыку пад назвай Зямля. А таму нельга зняважліва глядзець на тое, што не мае даволі сумніцельнага айчыннага знака якасці.

Мы ў сваю чаргу хацелі б расказаць пра чалавека, якому ўжо не трэба даводзіць перавагі бізнесу. Ён з той кагорты маладых (і не вельмі) людзей, якіх з поўным правам можна назваць людзьмі перыяду новага мыслення. Гэта тыя, хто ўдала сінтэзаваў уласныя парывы з лепшымі ўзорамі ўсіх часоў і народаў. Пакуль што такіх энтузіястаў няшмат, і таму кожны прыклад павінен стаць пуцяводнай зоркай для тых, хто толькі становіцца на гэты шлях.

Спытаеце, як ён знайшоў сваё месца пад сонцам? Нічога новага, так пачыналі вельмі і вельмі многія. Школьны ансамбль, вядучы дыскатэк, арганізатар вечароў у адным з рэстаранаў. Але ў большасці юнакоў увесь пыл на гэтым і канчаецца. Полін жа не зацыкліўся на папулярнай, але даволі шэрай ролі дыск-жакея і пайшоў далей. Уладкаваўся ў маладзёжны цэнтр пры гаркоме камсамола. Доўга тут не затрымаўся, бо аказаўся звязаным спушчанымі зверху інструкцыямі аб «ідэалагічным напрамку работы сярод моладзі». Не да гэтага ён імкнуўся. Хацелася перш за ўсё нестандартнага падыходу да выбранай справы. Жаданую свабоду Міхаіл знайшоў у незалежным маладзёжным інфармацыйным агенцтве «Лідэр» на чале з Ігарам Алешчуком. Першым самастойным крокам у новым калектыве была арганізацыя ўласнай студыі «Гном» (абрэвіятура ад рускай назвы «городское новаторское объединение молодежи»). Дзякуючы асабліваму ўменню гуртаваць вакол сябе не толькі прыхільнікаў, але і праціўнікаў сваіх ідэй і праектаў, ён хутка стаў амаль самым вядомым і цікавым чалавекам у 120-тысячным горадзе.

Аб тым, якая справа была самай важнай для яго кар'еры, мы даём магчымасць расказаць самому Міхаілу.

— Па-першае, хацелася б растлумачыць адзін нюанс наконт студыі. Калі справа датычыцца нейкай канцэртнай або забаўляльнай праграмы, то я адразу падключаю да работы гука- і светарэжысёраў, піратэхнікаў. Карацей кажучы, гэтыя памочнікі і складаюць касцяк студыі «Гном». Гаворачы аб выдавецкай дзейнасці, у якой таксама прымаю ўдзел, трэба мець на ўвазе само агенцтва «Лідэр». А першая сапраўды вялікая справа, — працягвае М. Полін, — гэта, безумоўна, конкурс сярод гарадскіх дзяўчат «Чараўніца-89». Вось калі прыйшлося і недаспаць, і недаесці, затое набегацца і пахваляваца. Па сутнасці, у маім жыцці гэта магла быць першая і апошняя ідэя. Праваліся тады гэты праект — плюнуў бы на ўсё. На шчасце, не лічачы абавязковых дзяжурных цяжкасцей, усё прайшло як мае быць. Поўная зала гледачоў, зоркі эстрады і кіно сярод членаў журы, дарагія прызы пераможцам — хіба не свята?

А потым «машына» запрацавала— і пайшло-паехала. Услед за конкурсам «Чараўніца-89» Міхаіл праводзіць дабрачынны навагодні бал-маскарад для выхаванцаў дзіцячага дома і школы-інтэрната. У Оршу прыехалі «жывыя куміры» дзяцей Алег і Радзівон Газманавы і маскоўская шоу-група «Вясёлыя лялькі». Лепшага падарунка ў навагоднюю ноч дзецям цяжка было і прыдумаць.

Няма сэнсу апісваць кожнае мерапрыемства. Можна проста пералічыць тых, хто радаваў аршанцаў сваім майстэрствам. А вы, паважаныя чытачы, напружце памяць і ўспомніце, калі ў апошні раз ваш горад, не гаворачы ўжо аб вёсцы, наведала хоць адна «зорка»? Полін літаральна «выбіў» для сваіх землякоў Міхаіла Баярскага, Андрэя Макарэвіча, Льва Лешчанку, Аляксандра Абдулава, групу «Любэ». У гадавіну вываду савецкіх войск з Афганістана перад былымі афганцамі выступіў Ігар Талькоў.

З апошніх вялікамаштабных мерапрыемстваў варта адзначыць першы аршанскі фестываль папулярнай музыкі, прысвечаны гадавіне прыняцця Дэкларацыі незалежнасці Беларусі.

Напэўна, не ўсе нават успомнілі аб гэтай падзеі, а вось аршанцы 27 ліпеня адсвяткавалі, што называецца, на вышэйшым узроўні. Амаль усе жыхары горада былі ўдзельнікамі вялікага прадстаўлення. Карнавальнае шэсце спынілася на цэнтральнай плошчы, дзе потым кожны знайшоў чым заняцца. А закончылася свята цудоўнай летняй ноччу выступленнямі зорак эстрады пад адкрытым небам. Тут былі Аляксей Глызін, Вячаслаў Малежык, танцавальнае трыо «Экспрэсія», Андрэй Дзяржавін, Аляксандр Дабрынін, Юля Скараход, групы «Даміно», «Цячэнне», «Канвент». Ёсць надзея, што фестываль стане традыцыйным.

Вядома, кожная вялікая справа патрабуе і вялікай падрыхтоўчай работы.

— Так, — згаджаецца Міхаіл Полін, — карыстаючыся момантам, хацеў бы падзякаваць усім, хто мне дапамагае ў арганізацыі маіх задум і праектаў. Гэта дырэктар гасцініцы «Орша» В. Саўчук, дырэктар таксаматорнага парка Н. Сакалоў і начальнік эксплуатацыйнай службы В. Сідаровіч, дырэктар агенцтва «Лідэр» І. Аляшчук. Вялікі аб'ём работ выконвае мой брат Ігар. На жаль, не ўсе ідуць нам насустрач. Другі год мы не можам знайсці агульнай мовы з дырэктарам аўтакамбіната М. Капашылавым, які катэгарычна адмаўляецца прадастаўляць аўтобусы і іншую тэхніку прыезджым артыстам. Але свет не без добрых людзей, і ў гэтым пытанні выручае завод «Чырвоны барацьбіт». Дзякуй усім аднадумцам!

Прадзюсер, менеджэр, шоубізнесмен, як ні называй — усё гэта характарызуе аднаго, сапраўднага чалавека справы. Больш бы такіх!

Ігар КАРНЕЙ,
Станіслаў СУЛКОЎСКІ.

●

P. S. Мы добра ведалі Мішу і таму зараз вельмі цяжка перачытваць радкі, напісаныя і адрасаваныя яшчэ жывому, поўнаму энергіі і сіл маладому чалавеку. Міхаіла не стала, але засталіся яго задумкі, пачынанні, прыклад.

На пахаванні яго сябры, блізкія вырашылі не даць загінуць справе Поліна. Было дамоўлена зрабіць традыцыйным штогадовы фестываль папулярнай музыкі і прысвяціць яго памяці выдатнага чалавека і арганізатара Міхаіла Натанавіча Поліна.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

1 кастрычніка

Праграма Беларускага тэлебачання

10.00. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.
15.40. Тэлебачанне — школе. Прыродазнаўства. 3-ці клас.
16.00. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.
18.00. Аматарам спорту. Тэлевізійны дакументальны фільм.
18.30. Наш каментарый.
18.35. Панарама.
19.00. Адкрыццё канцэртнага сезона. Трансляцыя з Белдзяржфілармоніі.
20.15. «Эцюды на пяску». Тэлевізійны дакументальны фільм.
20.30. Сёння — Міжнародны дзень пажылых людзей. Інтэрв'ю міністра сацыяльнага забеспячэння Беларусі Т. Ф. Крутаўцовай.
20.45. Калыханка.
21.00. «Беламорскія ўзоры». Тэлевізійны дакументальны фільм.
21.15. Чэмпіянат свету па шашках.
21.30. Тэлебіржа.
21.45. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — Экран беларускага кіно. «Круглянскі мост». Мастацкі фільм.

Першая праграма

6.30. Раніца.
9.05. Дзіцячая гадзіна (з урокам нямецкай мовы).
10.05. Прэм'ера тэлевізійнага мастацкага фільма «Справа Сухаво-Кабыліна». Фільм 1-ы.
11.10. Цырк, цырк, цырк. Дужыя, спрытныя, смелыя.
12.00. ТСН.
12.10. Біржавыя навіны.
12.25. З гісторыі савецкага тэлебачання.
13.55. «Маладзільныя яблыкі». Мультфільм.
14.15. Тэлемікст.
15.00. ТСН.
15.15. «Сутыкненне». Тэлевізійны мастацкі фільм. 2-я серыя.
16.20. З. Кодай. Танцы з Галанты.
16.40. «Легенда пра Грыга». Мультфільм.
16.55. Біржавы пілот.
17.05. Дзіцячы музычны клуб.
17.35. Разам з чэмпіёнамі.
17.50. Прэм'ера дакументальнага фільма «Права на міласэрнасць».
18.10. Свет захопленых. «Дамком».
18.25. Блакнот.
18.30. ТСН.
18.45. Успамін аб песні.
19.20. КВЗ працягваецца...
19.50. Прэм'ера тэлевізійнага мастацкага фільма «Справа Сухаво-Кабыліна». Фільм І-ы «Пакінуць у падазрэнні». 3-я серыя.
21.00. Інфармацыйная праграма.
21.40. Тэлескоп-Дайджэст.
23.25. Футбол. Кубак УЕФА. 1/32 фіналу. «Тарпеда» (Масква) — «Гале» (Германія). У перапынку — Біржавыя навіны.
1.20. Гутаркі з епіскапам В. Радзянкам.
1.40. Прэм'ера тэлевізійнага мастацкага фільма «Справа Сухаво-Кабыліна». Фільм І-ы «Пакінуць у падазрэнні». 2-я серыя.
2.45. Цяжкая атлетыка. Чэмпіянат свету.

Расійскі канал

11.00. Пятае кола.
13.05. «Серабрысты фургон». Тэлевізійны мастацкі фільм.
14.10. «Страхавая справа Расіі». Дакументальны фільм.
14.20. Канцэрт народнай артысткі РСФСР Г. Пісарэнка.
15.10. Рытмічная гімнастыка.
17.00. Прэм'ера шматсерыйнага навукова-папулярнага фільма «Аблічча Зямлі». 3-я серыя «Па Сахары». Частка 1-я.
17.55. «Марозны ўзор». Мультфільм.
18.00. «Дзень нараджэння». Да 60-годдзя народнага артыста СССР Г. Раждзественскага.
19.00. Парламенцкі веснік Расіі.
19.15. Тэлеагляд «Далёкі Усход».
20.00. Весткі.
20.15. Добрай ночы, малышы!
20.30. «Жыццё пасля смерці». Дакументальны фільм пра акадэміка Л. Ландау.
22.20. Палітычная праграма.
23.00. Весткі.
23.15. «Так, вядзьмак». Перадача з удзелам Ю. Тарасава.
24.00. Вясёлыя рабяты.

2 кастрычніка

Праграма Беларускага тэлебачання

8.30. Раніца рэспублікі.
8.40. Праграма перадач.
8.45. «Расказ аб агатах». Кінанарыс.
9.00. Тэлебачанне — школе. Прыродазнаўства. 3-ці клас.
9.20. «Воранаўскія кадрылі». «Жывая дрэва душа». Тэлевізійныя дакументальныя фільмы.
10.00. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.
12.00. Фільм-канцэрт.
12.30. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.
15.15. Праграма перадач.
16.00. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.
18.00. Футбол. Чэмпіянат СССР. «Днепр» (Магілёў) — «Ніва» «Цярнопаль». 2-гі тайм.
18.50. Рэклама.
19.00. Панарама.
19.25. Наш каментарый.
19.30. Ураджай-91. Уборка бульбы ў гаспадарках Гродзенскай вобласці.
20.00. Рынак. Магілёўскі хімзавод «Зара»: шлях да акцыянернага прадпрыемства.
20.30. Свабоднае слова. Выступленне пісьменніка Л. Караічава.
20.40. Рэклама.
20.45. Калыханка.
21.00. «Быт, быт, быт». Тэлевізійны дакументальны фільм.
21.40. Бізнесклуб «Партнёр» прапануе.. Біржавыя навіны.
21.45. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — «Лета было толькі дзень». Тэлевізійны мастацкі фільм.

Першая праграма

6.30. Раніца.
9.05. «Легенда возера Парвана». Мультфільм.
9.20. Футбол. Кубак УЕФА. 1/32 фіналу. «Тарпеда» (Масква) — «Гале» (Германія).
11.00. Фільм-балет.
11.45. Разам з чэмпіёнамі.
12.00. ТСН.
12.10. Дзіцячы музычны клуб.
12.40. Школа менеджэраў.
13.10. Мама, тата і я.
15.00. ТСН.
15.15. «Апошні рэпартаж». Тэлевізійны мастацкі фільм. 1-я серыя.
16.20. Дзіцячая гадзіна (з урокам англійскай мовы).
17.20. Палітычныя дыялогі.
18.05. Блакнот.
18.10. Планета.
18.55. Футбол. Кубак УЕФА. 1/32 фіналу. «Дынама» (Масква) — «Вацніза» (Венгрыя).
21.00. Інфармацыйная праграма.
21.40. Звычайная заграніца. «Шведскі стол». Фільм 1-ы.
22.10. Упершыню на экране ЦТ. Мастацкі фільм «Нягоднік».
23.45. ТСН.
24.00. Праграма Х.
1.00. Цяжкая атлетыка. Чэмпіянат свету.
1.45. Прэм'ера тэлевізійнага мастацкага фільма «Справа Сухаво-Кабыліна». Фільм І-ы «Пакінуць у падазрэнні». 3-я серыя.

Расійскі канал

8.00. Ранішняя гімнастыка.
8.20. Мультфільм.
8.30. Нямецкая мова.
9.00. Узыходжанне да прафесіі. Інжынер. «Майстры горнай справы».
9.35. Нямецкая мова.
10.05. Аўтарскія праграмы І. Савінай. «Тэатр М. М. Салтыкова-Шчадрына».
11.00. Палітычная праграма.
11.35. Тэатральны раз'езд. «Мяшчане» — праз 25 год.
12.35. Музычная калекцыя.
13.00. Калаж.
13.05 «Прыехалі на конкурс кухары». Тэлевізійны мастацкі фільм.
14.05. Прэм'ера тэлевізійнага дакументальнага фільма «Доля... долечка». 1-ы і 2-гі фільмы.
14.55. Іграе лаўрэат Міжнародных конкурсаў Дора Шварцберг (скрыпка).
17.00. Няхай жывуць людзі!
17.45. Мультфільм.
17.55. Клуб падарожнікаў (з сурдаперакладам).
18.55. Калаж.
19.00. Ва ўрадзе Расіі.
19.15. «Добра забытае старое». Аб адраджэнні народных традыцый.
20.00. Весткі.
20.15. Добрай ночы, малышы!
20.30. На сесіі Вярхоўнага Савета РСФСР.
21.00. Футбол. Кубак уладальнікаў кубкаў. 1/16 фіналу. «Рома» (Італія) — ЦСКА.
22.45. Музычная калекцыя.
23.00. Весткі.
23.15. Праграма Філа Донах'ю.

РАДЫЁ

2 кастрычніка

Апошнія паведамленні: 5.00, 6.00, 8.00, 12.00, 15.00, 19.00, 20.25, 22.00, 23.00.

7.00 — «Радыёфакт». Ранішняя інфармацыйная праграма. 8.15 — «НТР: навукова-тэхнічны радыёвеснік». 9.15 — «Культура і сучаснасць». Радыёдыялог. 10.00 — на сесіі Вярхоўнага Савета Беларусі. 12.00 — радыёстанцыя «Саюз». 12.30 — на сесіі Вярхоўнага Савета Беларусі. 14.10 — «На хвалі часу». 14.40 — «Для ўсіх і кожнага». 15.15 — «Радыёхрэстаматыя». «Наш шчаслівы край быць мусіць». Творчасць В. Дуніна-Марцінкевіча. 15.40 — спявае Юрый Кукін. 16.00 — на сесіі Вярхоўнага Савета Беларусі. 18.40 — «Ад нашага ўласнага карэспандэнта». 19.30 — гуманітарна-інфармацыйны канал радыёстанцыі «Беларуская маладзёжная». 20.15 — вячэрняя казка. 20.25 — «Дзень нашага жыцця». 20.50 — «У Савеце Міністраў рэспублікі». Урадавая прэс-служба паведамляе. 21.00 — «Жывая повязь часоў». Канцэрт народнай музыкі. 21.40 — «Каму дастанецца пуцёўкі». Нататкі з нарады ў Савеце Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі. 22.30 — да 50-годдзя з дня нараджэння пісьменніка І. Стадольніка. «Касачы», «Букецік». Кароткія апавяданні. 23.15 — радыёстанцыя «Юнацтва».

СОВЕТСКАЯ БЕЛОРУССИЯ — СЁННЯ Ў НУМАРЫ

«Як запоўніць прававы вакуум». Патрабуе вырашэння.
«Хто выварочвае кішэні». Факт і каментарыі.
«Кур'ер планеты». Агляд паведамленняў з-за рубяжа.
Саюзная і рэспубліканская інфармацыя.
«Рэспубліка перад гістарычным выбарам». Думка вучоных.
«Чытач — чытачу». Пісьмы ў рэдакцыю.
«Ванга». Пачынаем расказ пра балгарскую празорцу.
«Зялёная аптэка». Парады традыцыйнай і народнай медыцыны.
«Глядзі на мяне, як на роўню». На фестывалі мастацтваў інвалідаў.
«Не арыентуйцеся на «Арыенцір». Далікатная сітуацыя.
Рэклама, аб'явы.
У канцы нумара.
Афіша дня.

ТЫРАЖ «СПОРТЛАТО»

Вынікі 39-га тыражу.
«6 з 45»: 9, 15, 19, 30, 36, 45,
«5 з 36»: 4, 8, 11, 21, 25.
(ТАСС).

Галоўны рэдактар У. Б. НАРКЕВІЧ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, Ленінскі праспект, 77, рэдакцыя газеты «Звязда».

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52; 32-41-92, рэкламы і аб'яў — 32-35-91, навін — 32-60-13.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні неабавязкова адлюстроўваюць пункт гледжання рэдакцыі.

Газета «Звязда» выходзіць згодна з адпаведнай пастановай Вярхоўнага Савета БССР, у якой запісана аб тым, што «Звяздзе» даручана шырока асвятляць ход нечарговай шостай сесіі Вярхоўнага Савета БССР.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку»

Тыраж 102.822. Індэкс 63850. Зак. № 190.

Выходзіць 250 разоў на год. М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12